

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ
 της 10ης Δεκεμβρίου 1996 *

Περιεχόμενα

I — Εισαγωγικές παρατηρήσεις	I - 4318
II — Το νομικό πλαίσιο	I - 4319
A — Οι κοινοτικές διατάξεις	I - 4319
1. Η οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου	I - 4319
2. Η οδηγία 90/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου	I - 4322
3. Η απόφαση 95/119/ΕΚ της Επιτροπής	I - 4323
B — Η κρίσιμη εθνική νομοθεσία	I - 4326
Γ — Η Συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγιεινομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας	I - 4326
III — Τα πραγματικά περιστατικά	I - 4329
IV — Το προδικαστικό ερώτημα	I - 4332
V — Απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα	I - 4333
Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	I - 4333
A — Σχετικά με την ανάγκη συμπλήρωσης της νομολογίας Zuckerfabrik ...	I - 4334
1. Επί του παραδεκτού	I - 4334
2. Επί της ουσίας	I - 4335
B — Πλημμελής αιτιολογία της αποφάσεως της Επιτροπής	I - 4336
1. Το εύρος των εξουσιών της Επιτροπής κατά το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675	I - 4336
2. Επάρκεια της αιτιολογίας της επίμαχης αποφάσεως	I - 4339
Γ — Παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας	I - 4341
1. Ο επιδιωκόμενος σκοπός και η καταλληλότητα του ληφθέντος μέτρου	I - 4341
2. Το ζήτημα της αναγκαιότητας του ληφθέντος μέτρου	I - 4343

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ελληνική.

α) Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων	I - 4344
β) Η αναγκαιότητα του ληφθέντος μέτρου	I - 4345
3. Στάθμιση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων	I - 4347
Δ — Παραβίαση της αρχής της ισότητας	I - 4348
Ε — Παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	I - 4349
ΣΤ — Παραβίαση της Συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγιεινομικής και φυτοϋγιεινομικής προστασίας	I - 4350
1. Επί του παραδεκτού	I - 4351
2. Το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της Συμφωνίας	I - 4351
3. Το ασυμβίβαστο της αποφάσεως 95/119 και των άρθρων 2 και 5 της Συμφωνίας	I - 4357
Z — Κατάχρηση εξουσίας και διαδικασίας	I - 4360
1. Κατάχρηση εξουσίας	I - 4360
2. Κατάχρηση διαδικασίας	I - 4361
VI — Πρόταση	I - 4361

I — Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Το College van Beroep voor het bedrijfsleven, στο πλαίσιο διαδικασίας παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, έθεσε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, ένα προδικαστικό ερώτημα, που αφορά το κύρος της αποφάσεως 95/119/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 1995, σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας που αφορούν τα αλιευτικά προϊόντα προέλευσης Ιαπωνίας¹.

2. Η παρούσα υπόθεση αφορά τον έλεγχο από το Δικαστήριο του κύρους των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας, τα οποία

λαμβάνει η Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται δυνάμει του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Δεκεμβρίου 1990², που καθόρισε τις βασικές αρχές σχετικά με την οργάνωση των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών που εισάγονται στην Κοινότητα.

3. Παρέχεται επίσης στο Δικαστήριο η ευκαιρία να αποφανθεί για πρώτη φορά για το άμεσο ή όχι αποτέλεσμα των διατάξεων της Συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγιεινομικής και φυτοϋγιεινομικής προστασίας (στο εξής: Συμφωνία)³, που

1 — ΕΕ 1995, L 80, σ. 56.

2 — ΕΕ 1990, L 373, σ. 1.

3 — ΕΕ 1994, L 336, σ. 40.

αποτελεί τμήμα του Παραρτήματος I Α της Συμφωνίας που ίδρυσε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (στο εξής: ΠΟΕ) ⁴.

εισαγόμενα στην Κοινότητα από τρίτες χώρες αλιευτικά προϊόντα και τους ελέγχους τους οποίους πρέπει αυτά να υφίστανται (άρθρα 10 έως 12).

II — Το νομικό πλαίσιο

A — Οι κοινοτικές διατάξεις

4. Μια σειρά κοινοτικών διατάξεων προσδιορίζουν το πλέγμα των ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων που αφορούν τους κτηνιατρικούς ελέγχους των εισαγομένων προϊόντων, και μάλιστα των αλιευτικών, στην Κοινότητα.

6. Στο άρθρο 10 θέτει την αρχή της ισοδυναμίας των διατάξεων που εφαρμόζονται στις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων από τρίτες χώρες προς εκείνες που αφορούν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των κοινοτικών προϊόντων. Ορίζει, συγκεκριμένα, τα εξής:

«Οι διατάξεις που εφαρμόζονται στις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων από τρίτες χώρες πρέπει να είναι τουλάχιστον ισοδύναμες προς τις διατάξεις που αφορούν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των κοινοτικών προϊόντων.

1. Η οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου

(...)»

5. Η οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 1991, περί καθορισμού των υγειονομικών κανόνων οι οποίοι διέπουν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των αλιευτικών προϊόντων ⁵, στο κεφάλαιο II, που αφορά τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, καθορίζει τους υγειονομικούς όρους, τους οποίους πρέπει να πληρούν τα

7. Για να διασφαλισθεί ότι τα εισαγόμενα προϊόντα ικανοποιούν τις προϋποθέσεις που θέτουν οι κοινοτικοί κανόνες, στο άρθρο 11 προβλέπεται η δυνατότητα θεσπίσεως ιδιαίτερων όρων εισαγωγής, που βασίζονται στην ύπαρξη ενός συστήματος εγκεκριμένων εγκαταστάσεων, από τις οποίες

⁴ — ΕΕ 1994, L 336, α. 3.

⁵ — ΕΕ 1991, L 268, α. 15.

είναι δυνατόν να εξάγονται αλιευτικά προϊόντα προς την Κοινότητα. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 11 ορίζονται τα ακόλουθα:

βάλλονται, καθώς και οι δυνατότητες που έχουν οι υπηρεσίες αυτές να ελέγχουν αποτελεσματικά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας τους·

«1. Για κάθε τρίτη χώρα ή ομάδα χωρών, τα αλιευτικά προϊόντα πρέπει να πληρούν τους ιδιαίτερους όρους εισαγωγής αλιευτικών προϊόντων (...), σε συνάρτηση με την υγειονομική κατάσταση της συγκεκριμένης τρίτης χώρας.

γ) οι υγειονομικές συνθήκες παραγωγής, αποθήκευσης και αποστολής οι οποίες πράγματι εφαρμόζονται στα αλιευτικά προϊόντα με προορισμό την Κοινότητα·

2. Προκειμένου να καθορισθούν οι όροι εισαγωγής και για να εξακριβώνονται οι όροι παραγωγής, αποθήκευσης και αποστολής των αλιευτικών προϊόντων που προορίζονται για την Κοινότητα, μπορεί να διενεργούνται επιτόπιοι έλεγχοι από εμπειρογνώμονες της Επιτροπής και των κρατών μελών.

δ) οι εγγυήσεις που μπορεί να δώσουν οι τρίτες χώρες όσον αφορά την τήρηση των κανόνων του κεφαλαίου V του παραρτήματος.

4. Οι όροι εισαγωγής της παραγράφου 1, πρέπει να περιλαμβάνουν:

(...)

α) τις διαδικασίες υγειονομικού πιστοποιητικού που πρέπει να συνοδεύει τις αποστολές που προορίζονται για την Κοινότητα·

3. Κατά τον καθορισμό των όρων εισαγωγής των αλιευτικών προϊόντων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, λαμβάνονται ιδίως υπόψη:

β) τη σήμανση που προσδιορίζει την ταυτότητα των αλιευτικών προϊόντων, ιδίως με τον αριθμό έγκρισης της εγκατάστασης προέλευσης, εκτός από την περίπτωση κατεψυγμένων αλιευτικών προϊόντων, τα οποία εκφορτώνονται αμέσως με προορισμό την κονσερβοποιία και συνοδεύονται από το πιστοποιητικό που προβλέπεται στο στοιχείο α)·

α) η νομοθεσία της τρίτης χώρας·

β) η οργάνωση της αρμόδιας αρχής και των υπηρεσιών επιθεώρησης της τρίτης χώρας· οι εξουσίες των υπηρεσιών αυτών και η εποπτεία στην οποία υπο-

γ) την τήρηση καταλόγου των εγκεκριμένων εγκαταστάσεων και, ενδεχομένως, των πλοίων-εργοστασίων και των ιχθυοσκαλών ή αγορών χονδρικής πώλησης που έχει καταγράψει και εγκρίνει η Επιτροπή (...).

8. Στο ίδιο άρθρο 11, παράγραφος 7, ορίστηκε ότι για το χρόνο που οι ιδιαίτεροι όροι εισαγωγής δεν έχουν προσδιορισθεί για τις τρίτες χώρες, θα πρέπει να εφαρμόζονται στις εν λόγω εισαγωγές όροι τουλάχιστον ισοδύναμοι με εκείνους που αφορούν την παραγωγή και τη διάθεση των κοινοτικών προϊόντων.

Για το σκοπό αυτόν, πρέπει να καταρτιστούν ένας ή περισσότεροι κατάλογοι των εγκαταστάσεων αυτών, βάσει ανακοίνωσης των αρμόδιων αρχών της τρίτης χώρας προς την Επιτροπή. Μια εγκατάσταση μπορεί να καταχωρείται στον κατάλογο μόνο εάν έχει εγκριθεί επίσημα από την αρμόδια αρχή της τρίτης χώρας που εξάγει προς την Κοινότητα. Η έγκριση αυτή εξαρτάται από την τήρηση των ακόλουθων απαιτήσεων:

— τήρηση απαιτήσεων ισοδύναμων προς τις απαιτήσεις που ορίζονται από την παρούσα οδηγία,

— επιτήρηση από επίσημη υπηρεσία ελέγχου της τρίτης χώρας.

(...)⁶

9. Η Επιτροπή με την απόφαση 93/185/ΕΟΚ, της 15ης Μαρτίου 1993, για τον καθορισμό ορισμένων μεταβατικών μέτρων όσον αφορά την πιστοποίηση των προϊόντων αλιείας προέλευσης τρίτων χωρών, με σκοπό να διευκολυνθεί η μετάβαση στο καθεστώς το οποίο προβλέπεται στην οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁷, όρισε ότι τα εισαγόμενα στην Κοινότητα αλιευτικά προϊόντα από τρίτες χώρες, για τις οποίες δεν έχουν καθορισθεί οι ιδιαίτεροι όροι εισαγωγής, πρέπει να συνοδεύονται από υγειονομικά πιστοποιητικό του οποίου το υπόδειγμα επισυνάπτεται υπό μορφή παραρτήματος.

10. Στην απόφαση 93/185 (άρθρο 3) ορίστηκε ότι η ρύθμιση την οποία περιείχε θα εφαρμοζόταν από 1ης Ιουλίου 1993 ως την 31η Δεκεμβρίου 1994. Η ισχύς της παρατάθηκε ως την 1η Μαρτίου 1995 με την απόφαση 94/941/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 1994⁸. Η απόφαση 94/941 διατήρησε έως αυτήν την ημερομηνία (δηλαδή την 1η Μαρτίου 1995) τους έως τότε ισχύοντες όρους για τις εισαγωγές προϊόντων αλιείας, όπως αναφέρει το άρθρο 11, παρά-

6 — Το κεφάλαιο V του παραρτήματος, στο οποίο γίνεται παραπομπή, στην παράγραφο 3, στοιχείο δ', αφορά τον υγειονομικό έλεγχο και την εποπτεία των συνθηκών παραγωγής.

7 — ΕΕ 1993, L 79, σ. 80.

8 — ΕΕ 1994, L 366, σ. 34.

γραφος 7, της οδηγίας 91/493⁹. Στη συνέχεια, η ισχύς της παρατάθηκε μέχρι την 30ή Ιουνίου 1995, με την απόφαση 95/49/EK του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 1995¹⁰.

11. Στο άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/493 ορίζεται ότι η διαδικασία και οι έλεγχοι που διεξάγουν τα κράτη μέλη και τα μέτρα διασφάλισης που πρέπει να λαμβάνονται, καθορίζονται με βάση την οδηγία 90/675/ΕΟΚ, στην οποία παραπέμπει ρητά.

2. Η οδηγία 90/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου

12. Η οδηγία 90/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Δεκεμβρίου 1990¹¹, καθόρισε τις βασικές αρχές σχετικά με την οργάνωση των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών που εισάγονται στην Κοινότητα.

9 — Από 1ης Ιουλίου 1995, η απόφαση 93/185 αντικαταστάθηκε από την απόφαση 95/328/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1995, για τη θέσπιση της υγειονομικής πιστοποίησης των αλιευτικών προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών που δεν καλύπτονται ακόμα από μία ειδική απόφαση (ΕΕ 1995, L 191, σ. 32). Η διάρκεια ισχύος της ορίστηκε για δύο έτη. Στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της απόφασης ορίστηκε ότι οι παρατίδες των εισαγομένων στην Κοινότητα αλιευτικών προϊόντων: α) πρέπει να προέρχονται από εγκατάσταση που έχει εγκριθεί και επιβεβαιωθεί από τις αρμόδιες αρχές της τρίτης χώρας, και β) να συνοδεύονται από ένα πρωτότυπο αριθμημένο υγειονομικό πιστοποιητικό που βεβαιώνει ότι οι υγειονομικοί όροι παραγωγής, χειρισμού, μεταποίησης, συσκευασίας και αναγνώρισης των προϊόντων είναι τουλάχιστον ισοδύναμοι με αυτούς που καθορίζονται στην οδηγία 91/493. Καθόρισε δε το υπόδειγμα του υγειονομικού πιστοποιητικού σε παράρτημά της.

10 — ΕΕ 1995, L 53, σ. 30.

11 — Οδηγία που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 2.

13. Στο κεφάλαιο II, περιέχονται ορισμένες «ρήτρες διασφάλισης» για την αποτελεσματική και έγκαιρη προστασία της δημόσιας υγείας. Στο άρθρο 19, ορίζονται, ειδικότερα, τα εξής:

«1. Αν, στο έδαφος τρίτης χώρας, εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται ασθένεια (...), ζωόνοσος ή ασθένεια ή άλλη αιτία που ενδέχεται να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τους ανθρώπους, ή αν αυτό αιτιολογείται από άλλο σοβαρό λόγο υγειονομικού ελέγχου ή προστασίας της δημόσιας υγείας, ιδίως λόγω βεβαιώσεων των πραγματογνωμόνων κτηνιάτρων, η Επιτροπή μπορεί, με δική της πρωτοβουλία ή μετά από αίτηση κράτους μέλους, να θεσπίζει, χωρίς καθυστέρηση, σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της κατάστασης, ένα από τα ακόλουθα μέτρα:

— αναστολή των εισαγωγών από το σύνολο ή τμήμα του εδάφους της συγκεκριμένης τρίτης χώρας, και ενδεχομένως, από την τρίτη χώρα διαμετακόμισης,

— καθορισμό ειδικών προϋποθέσεων για τα προϊόντα που προέρχονται από το σύνολο ή τμήμα του εδάφους της συγκεκριμένης τρίτης χώρας.

(...)

4. Αντιπρόσωποι της Επιτροπής μπορούν να μεταβούν αμέσως επιτόπου.

(...)

6. Όσο το δυνατόν συντομότερα η Επιτροπή προβαίνει, στο πλαίσιο της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής σε εξέταση της κατάστασης. (...)

3. Η απόφαση 95/119/ΕΚ της Επιτροπής

14. Μεταξύ της 27ης και της 31ης Μαρτίου 1995 ομάδα εμπειρογνομόνων της Επιτροπής πραγματοποίησε επίσκεψη στην Ιαπωνία, κατά την οποία ελέγχθηκαν οι συνθήκες παραγωγής και μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων που εξάγονται στην Κοινότητα. Συγκεκριμένα, επισκέφθηκαν τέσσερις εγκαταστάσεις, τις οποίες επέλεξαν οι αρμόδιες ιαπωνικές αρχές, και την ιχθυαγορά του Τόκιο ¹².

15. Μετά την επίσκεψη αυτή καταρτίστηκε «Προκαταρκτική έκθεση σχετικά με αποστολή στην Ιαπωνία αφορώσα την εισαγωγή οστράκων Saint-Jacques και άλλων προϊόντων αλιείας». Η έκθεση αυτή φέρει ημερομηνία 4 Απριλίου 1995.

16. Οι κοινοτικοί εμπειρογνώμονες συμπέραναν ότι οι εγκαταστάσεις στις οποίες πραγματοποιήσαν επισκέψεις, όσον αφορά τα όστρακα Saint-Jacques και τα προϊόντα αλιείας, δεν ήταν σύμφωνες με όσα ορίζει η οδηγία 91/493 και ότι ορισμένες παρουσίαζαν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία. Επιπλέον, ότι οι έλεγχοι που διενεργούσαν οι αρμόδιες αρχές δεν ήταν αρκετά αυστηροί και δεν παρείχαν εγγύηση ότι δεν διαφράττονταν απάτες όσον αφορά την προέλευση των προϊόντων.

17. Η έκθεση των κοινοτικών εμπειρογνομόνων έχει ως εξής:

«1. Γενικές παρατηρήσεις

Οι παρατηρήσεις αυτές αφορούν βιομηχανικές εγκαταστάσεις που μεταποιούν τόσο όστρακα Saint-Jacques όσο και άλλα προϊόντα αλιείας.

1.1. Η επίσημη κρατική αρχή (το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, επικουρούμενο από τα Υγειονομικά Κέντρα των περιφερειακών διοικήσεων) δεν ασκεί ικανοποιητικό έλεγχο των ως άνω εγκαταστάσεων. Η αρμόδια ιαπωνική αρχή περιέλαβε στους οικείους πίνακες και δήλωσε ότι πληρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας 91/493/ΕΟΚ ορισμένες από τις εγκαταστάσεις οι οποίες παρουσιάζουν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία.

12 — Η Επιτροπή, στις γραπτές παρατηρήσεις που κατάθεσε (σημείο 10), εξήγηε ότι όσον αφορά την Ιαπωνία, οι ιδιαίτεροι όροι εισαγωγής των αλιευτικών προϊόντων, για τους οποίους γίνεται λόγος στο άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/493, δεν έχουν ακόμη καθοριστεί. Την 22α Μαρτίου 1995, οι ιαπωνικές αρχές ανακοίνωσαν στην Επιτροπή κατάλογο σφδόντα εγκατεστημένων εγκαταστάσεων. Εφόσον πραγματοποιούνταν οι έλεγχοι που προβλέπονται στο άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/493, και αφού πρώτα η Επιτροπή εξήταζε και ενέκρινε το σύστημα ελέγχου των εγκαταστάσεων αυτών, τότε θα μπορούσε να καθοριστεί τους ιδιαίτερους όρους εισαγωγής των εν λόγω προϊόντων. Ως τότε όμως οι ιαπωνικές αρχές δεν εξέδιδαν υγειονομικά πιστοποιητικά για εξαγόμενα στην Κοινότητα αλιευτικά προϊόντα παρά μόνον για προϊόντα προερχόμενα από εγκαταστάσεις που πληρούσαν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 91/493.

Η ομάδα των κοινοτικών εμπειρογνομόνων ευτάλη επιτόπου προκειμένου να διαπιστώσει τις συνθήκες που επικρατούσαν στις αλιευτικές εγκαταστάσεις στην Ιαπωνία, ώστε, στη συνέχεια, να καθορισθούν οι ιδιαίτεροι όροι για την εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων από τη χώρα αυτή. Μετά τα αρνητικά πορίσματα στα οποία κατέληξαν, που διατυπώθηκαν σε έκθεση της 4ης Απριλίου 1995, και τη συνακόλουθη έκδοση της επίμαχης αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής, οι ιαπωνικές αρχές ανέστειλαν την έκδοση υγειονομικών πιστοποιητικών από τις αρχές Μαΐου 1995. Την 7η Αυγούστου 1995, ανακοίνωσαν στην Επιτροπή νέο κατάλογο δύο εγκατεστημένων εγκαταστάσεων. Την 7η Σεπτεμβρίου 1995, ανακοίνωσαν ότι ενέκριναν τέσσερις επιπλέον εγκαταστάσεις. Ξανάχρισαν δε να εκδίδουν υγειονομικά πιστοποιητικά μόνο για προϊόντα προερχόμενα από αυτές τις εγκαταστάσεις.

1.2. Όσον αφορά ορισμένα σημεία (προϋποθέσεις υγιεινής για τα αλιευτικά σκάφη και για τα σημεία εκφορτώσεως, μικροβιολογικά κριτήρια για το πόσιμο νερό, θερμοκρασία των κατεψυγμένων προϊόντων κ.λπ.) η ιαπωνική νομοθεσία δεν είναι αντίστοιχη προς την κοινοτική.

1.3. Το προσωπικό στις οικίες εγκαταστάσεις ούτε αντιλαμβάνεται ούτε εφαρμόζει τους κανόνες ελέγχου των κρίσιμων σημείων ("Hazard Analysis Critical Control Points").

1.4. Οι εγγυήσεις όσον αφορά τη χρησιμοποίηση πόσιμου νερού στις εγκαταστάσεις αυτές είναι σαφώς ανεπαρκείς (νερό προερχόμενο από βαθιά πηγάδια μη χλωριωμένο και μη ελεγχόμενο, δημοτικό δίκτυο υδρεύσεως το οποίο δεν ελέγχεται αρκετά συχνά).

1.5. Τις περισσότερες φορές δεν διεξάγονται έλεγχοι των παρτίδων (πρώτες ύλες, προϊόντα κατά τη διάρκεια της μεταποίησης τους και τελειωμένο προϊόν), ενώ από τους διεξαγόμενους δεν καθίσταται δυνατή η διαπίστωση της προελεύσεως των προϊόντων (της εγκαταστάσεως από την οποία προέρχονται και της μεθόδου μεταποίησης).

2. Εγκαταστάσεις μεταποίησης οστράκων Saint-Jacques

(...)

3. Εγκαταστάσεις ασχολούμενες με τα άλλα προϊόντα αλιείας

Η αποστολή επισκέφθηκε τέσσερις εγκαταστάσεις, τις οποίες επέλεξαν οι αρμόδιες αρχές, και την ιχθυαγορά του Τόκιο.

3.1. Η δομή, ο εξοπλισμός και η υγιεινή σ' αυτές τις τέσσερις εγκαταστάσεις δεν συμφώνουσαν προς τις επιταγές της οδηγίας 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

3.2. Σε δύο εγκαταστάσεις, ιδίως σε ένα εργοστάσιο κονσερβοποιίας, η έλλειψη υγιεινής και οι κακές μέθοδοι παρασκευής παρουσίαζαν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία.

3.3. Οι ελλείψεις τις οποίες παρουσίαζαν οι διενεργούμενοι από τις αρμόδιες αρχές έλεγχοι (διαδικασία εγκρίσεως των εγκαταστάσεων, συνήθειες επιθεωρήσεις, έγκριση των ιδιωτικών εργαστηρίων) και η ανεπαρκής δυνατότητα εξακριβώσεως των παρτίδων δεν παρέχουν καμία εγγύηση ότι τα εξαγόμενα προϊόντα πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου και ότι προέρχεται από εγκεκριμένη εγκατάσταση.

3.4. Με έγγραφο της 22ας Μαρτίου 1995, η αποστολή της Ιαπωνίας στις Βρυξέλλες διαβίβασε στην Επιτροπή πίνακα με 80 εγκαταστάσεις οι οποίες "πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου". Κατά το χρονικό διάστημα της επισκέψεως καμία από τις τέσσερις εγκαταστάσεις τις οποίες επέλεξαν οι ιαπωνικές αρχές δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις αυτές.

4. Συμπέρασμα

Οι εγκαταστάσεις στις οποίες πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις όσον αφορά τα όστρακα Saint-Jacques και τα προϊόντα αλιείας δεν είναι σύμφωνες με όσα ορίζει η οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Ορισμένες παρουσιάζουν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία.

Οι έλεγχοι που διενήργησαν οι αρμόδιες αρχές δεν είναι αρκετά αυστηροί και δεν παρέχουν εγγύηση σχετικά με το ότι δεν διαπράττονται απάτες όσον αφορά την προέλευση των προϊόντων.»¹³

18. Στην προαναφερθείσα έκθεση των εμπειρογνομόνων περιλαμβάνονται και

προκαταρκτικές εκθέσεις επισκέψεως επτά εγκαταστάσεων, εκ των οποίων τρεις ασχολούμενες με τη μεταποίηση οστράκων Saint-Jacques και τέσσερις ασχολούμενες με άλλα προϊόντα αλιείας.

19. Δυνάμει του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675/ΕΟΚ, η Επιτροπή βασιζόμενη στην προαναφερθείσα έκθεση της ομάδας των εμπειρογνομόνων εξέδωσε την απόφαση 95/119/ΕΚ, της 7ης Απριλίου 1995, σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας που αφορούν τα αλιευτικά προϊόντα προέλευσης Ιαπωνίας¹⁴, ορίζοντας ότι:

Άρθρο 1:

«Τα κράτη μέλη απαγορεύουν την εισαγωγή παρτίδων αλιευτικών προϊόντων σε οποιαδήποτε μορφή τους, προέλευσης Ιαπωνίας.»¹⁵

Άρθρο 3:

«Τα κράτη μέλη τροποποιούν τα μέτρα που εφαρμόζονται στις εισαγωγές ώστε να είναι σύμφωνα με την παρούσα απόφαση. Ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά.»¹⁶

13 — Το σημείο 2 της εκθέσεως, το οποίο αφορά τις εγκαταστάσεις μεταποίησης οστράκων Saint-Jacques, έχει ολόκληρο ως ακολούθως:

«Δεκατρείς εγκαταστάσεις περιλαμβάνονται στον πίνακα που υπέβαλαν οι ιαπωνικές αρχές. Στο χρονικό διάστημα της επισκέψεως των κοινοτικών υπαλλήλων ανακινώθηκε ότι πέντε εγκαταστάσεις λειτουργούσαν, ενώ οι υπόλοιπες επτά βρισκόταν σε περιοχές όπου η συλλογή των οστράκων δεν είχε αρχίσει εξαιτίας των καιρικών συνθηκών. Από τις πέντε αυτές εγκαταστάσεις η αποστολή επέλεξε να επισκεφθεί τρεις, προσδιορίζοντας τις την ημέρα της αφίξεώς της στο Τόκιο (27 Μαρτίου). Μερικές ώρες αργότερα η αποστολή πληροφορήθηκε ότι μία από αυτές τις τρεις ήταν κλειστή. Ωστόσο, η αποστολή επέμεινε να πραγματοποιήσει μια σύντομη επίσκεψη, από την οποία αποκαλύφθηκε ότι η εν λόγω εγκατάσταση δεν ικανοποιούσε τις κοινοτικές απαιτήσεις.

2.1. Οι μέθοδοι ελέγχου με βάση τις βιοτοξίνες (DSP και PSP), που χρησιμοποιούνται από τα επίσημα και τα εγκεκριμένα ιδιωτικά εργαστήρια, δεν είναι πλήρως εναρμονισμένες.

2.2. Από τις επίσημες μεθόδους ελέγχου προέκυψε ότι το προς εξέταση όργανο δεν είναι η ωοθήκη (όπως αναφέρεται στην απόφαση της Επιτροπής της 8ης Απριλίου 1994) αλλά ο μύς, στον οποίο δεν γίνεται συγκέντρωση βιοτοξινών.

2.3. Σε δύο από τις τρεις εγκαταστάσεις τις οποίες επισκέφθηκε, η αποστολή βρήκε σε ψυγεία χαρτοκιβώτια περιέχοντα πλαστικές σακούλες κατεψυγμένων οστράκων Saint-Jacques (περιλαμβάνοντα μύς και ωοθήκη) φέροντες την ένδειξη σε γαλλική γλώσσα «Καταψύχθηκε στις 10 Απριλίου 1990, ανάληψη μέχρι τις 10 Απριλίου 1992».

2.4. Το σύστημα που χρησιμοποιείται για την εξακρίβωση των προϊόντων που μεταπολιθώθηκαν με ορισμένη μέθοδο δεν μπορεί να αποκλείσει τη δυνατότητα διαπράξεως απάτης σχετικά με προϊόντα που προέρχονται από μη εγκεκριμένες εγκαταστάσεις.

2.5. Οι τρεις εγκαταστάσεις τις οποίες επισκέφθηκε η αποστολή δεν πληρούσαν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις σχετικά με τη δομή, τον εξοπλισμό και την υγιεινή, όπως αυτές καθορίζονται με την οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Γι' αυτό, η αποστολή της Ιαπωνίας στις Βρυξέλλες ανακοίνωσε με έγγραφο της 22ας Δεκεμβρίου 1994 ότι οι δεκατρείς εγκαταστάσεις πληρούσαν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις από την ημερομηνία αυτή και στο εξής. Έλαβαν προσωρινή έγκριση για το διάστημα από 8 Απριλίου 1994 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1994 με σκοπό να παρασχεθεί η δυνατότητα πραγματοποίησης των αναγκαίων βελτιώσεων ώστε να πληρούνται στο εξής οι κοινοτικές προϋποθέσεις.»

14 — Απόφαση που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 1.

15 — Η απαγόρευση αυτή ήρθε αργότερα μόνον μερικώς. Συγκεκριμένα, το κείμενο του άρθρου αυτού αντικαταστάθηκε, από την απόφαση 95/537/ΕΚ της Επιτροπής, της 6ης Δεκεμβρίου 1995 (ΕΕ 1995, L 304, σ. 51), από το ακόλουθο κείμενο:

«Τα κράτη μέλη απαγορεύουν την εισαγωγή των δίθυρων μαλακίων, εκνονόδεμων, χιτωνοφόρων και θαλασσοφών γαστροπόδων υπό οποιαδήποτε μορφή και αν είναι, προέλευσης Ιαπωνίας.»

16 — Το άρθρο 2 της απόφασης 95/119 έχει ως εξής: «Καταργείται η απόφαση 94/206/ΕΚ της Επιτροπής». Η απόφαση αυτή 94/206, της 8ης Απριλίου 1994 (ΕΕ 1994, L 99, σ. 44), τροποποιήθηκε για δεύτερη φορά από απόφαση 92/91/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ 1992, L 32, σ. 37), σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας όσον αφορά τα όστρακα Saint-Jacques καταγωγής Ιαπωνίας, επιτρέποντας και πάλι την εισαγωγή τους στην Κοινότητα. Με την απόφαση 92/91, της 8ης Φεβρουαρίου 1992, απαγορεύθηκε η εισαγωγή κτενών καταγωγής Ιαπωνίας. Η απόφαση αυτή 92/91 τροποποιήθηκε από την απόφαση 92/293/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ 1992, L 155, σ. 39), η οποία είχε επεκτείνει την απαγόρευση σε όλα τα δίθυρα μαλάκια και θαλάσσια γαστροπόδα καταγωγής Ιαπωνίας.

Άρθρο 4:

«Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.»

B — Η κρίσιμη εθνική νομοθεσία

20. Προς εκτέλεση της αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής, ο Ολλανδός Υφυπουργός Δημόσιας Υγείας, Πρόνοιας και Αθλητισμού, ενεργώντας με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Γεωργίας, Προστασίας της Φύσεως και Αλιείας, τροποποίησε με απόφαση της 13ης Απριλίου 1995¹⁷, την Warenwetregeling Invoeverbod bepaalde wissserijprodukten uit Japan (νομοθετική ρύθμιση περί απαγορεύσεως εισαγωγών ορισμένων αλιευτικών προϊόντων προελεύσεως Ιαπωνίας, στο εξής: Warenwetregeling)¹⁸.

21. Η απαγόρευση άρχισε να ισχύει στις Κάτω Χώρες την 15η Απριλίου 1995.

22. Στο πρώτο άρθρο της νομοθετικής ρυθμίσεως, όπως τροποποιήθηκε, ορίσθηκε ότι παρτίδες αλιευτικών προϊόντων, καταγωγής Ιαπωνίας, υπό οποιαδήποτε μορφή, δεν μπορούν να εισάγονται στο έδαφος των Κάτω Χωρών.

Γ — Η Συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας

23. Η Κοινότητα ενέκρινε τη Συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας¹⁹, με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθόσον αφορά τα θέματα που εμπύπτουν στις αρμοδιότητές της²⁰.

24. Στο άρθρο 2 της Συμφωνίας, τιτλοφορούμενο «Βασικά δικαιώματα και υποχρεώσεις», παράγραφοι 2 και 3, ορίζονται τα ακόλουθα:

«2. Τα μέλη εξασφαλίζουν ότι όλα τα μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας εφαρμόζονται αποκλειστικά στο βαθμό που απαιτείται για την προστασία της ζωής και της υγείας των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, ότι βασίζονται σε επιστημονικές αρχές και ότι δεν διατηρούνται χωρίς επαρκή επιστημονική αιτιολόγηση (...).

3. Τα μέλη εξασφαλίζουν ότι όλα τα μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας δεν επιφέρουν αυθαίρετη ή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση μεταξύ των μελών στα οποία επικρατούν ταυτόσημες ή παρόμοιες συνθήκες, όπως και μεταξύ του

17 — Sicri 1995, σ. 74.

18 — Sicri 1994, σ. 86.

19 — Συμφωνία που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 3.

20 — ΕΕ 1994, L 336, σ. 1.

εδάφους τους και άλλων μελών. Τα μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να μην αποτελούν συγκεκαλυμμένο περιορισμό των διεθνών συναλλαγών.»²¹

25. Το άρθρο 3, τιτλοφορούμενο «Εναρμόνιση», ορίζει:

«1. Προκειμένου να εναρμονίσουν τα μέτρα υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας σε όσο το δυνατόν ευρύτερη βάση, τα μέλη θεσπίζουν τα μέτρα υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας με βάση διεθνή πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές ή συστάσεις, όπου αυτές υπάρχουν, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα συμφωνία, και ιδίως στην παράγραφο 3.

2. (...)

3. Τα μέλη δύνανται να εισαγάγουν ή να διατηρήσουν μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας τα οποία επιφέρουν υψηλότερο επίπεδο υγειονομικής ή

φυτοϋγειονομικής προστασίας από αυτό που ενδεχομένως επιτυγχάνεται με μέτρα που βασίζονται στα σχετικά διεθνή πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές ή συστάσεις, σε περιπτώσεις που υπάρχει επιστημονική αιτιολόγηση, ή ως αποτέλεσμα του επιπέδου υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας το οποίο καθορίζεται από ένα μέλος ως κατάλληλο σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των παραγράφων 1 έως 8 του άρθρου 5 (1) (...).

(...)

Στην υποσημείωση (1), στην παράγραφο 3, ορίζονται τα εξής:

«Για τους σκοπούς του άρθρου 3, παράγραφος 3, επιστημονική αιτιολόγηση υφίστανται εάν, βάσει εξέτασης και αξιολόγησης των διαθέσιμων επιστημονικών πληροφοριών σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της παρούσας συμφωνίας, ένα μέλος διαπιστώσει ότι τα σχετικά διεθνή πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές ή συστάσεις δεν είναι επαρκείς για να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας.»

21 — Το άρθρο 4 της Συμφωνίας, με τίτλο «Ισοδυναμία», αναφέρει τα εξής:

1. Τα μέλη αποδέχονται τα μέτρα υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας άλλων μελών ως ισοδύναμα, ακόμα και αν τα εν λόγω μέτρα διαφέρουν από τα δικά τους ή από αυτά που εφαρμόζονται από άλλα μέλη για το εμπόριο του ίδιου προϊόντος, σε περίπτωση που το εξαγόμενο μέλος αποδεικνύει αντικειμενικά στο εισάγον μέλος ότι με τα μέτρα του επιτυγχάνεται το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας του εισάγοντος μέλους. Για το σκοπό αυτό, δίδεται εύλογη πρόβαση, μετά από αίτηση, στο εισάγον μέλος για έλεγχο, δοκιμές και άλλες σχετικές διαδικασίες.

2. Τα μέλη, μετά από αίτησή τους, προβαίνουν σε διαβουλεύσεις με σκοπό τη σύνταξη διμερών και πολυμερών συμφωνιών για την αναγνώριση της ισοδυναμίας συγκεκριμένων μέτρων υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας.

26. Το άρθρο 5, που τιτλοφορείται «Εκτίμηση κινδύνων και καθορισμός του κατάλληλου επιπέδου υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας», έχει ως ακολούθως:

«1. Τα μέλη εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα τους υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής

προστασίας βασιζονται σε εκτίμηση, ανάλογα με τις συνθήκες, των κινδύνων για τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, αφού λάβουν υπόψη τις τεχνικές εκτίμησης κινδύνων που έχουν αναπτύξει οι σχετικοί διεθνείς οργανισμοί.

4. Κατά τον καθορισμό του κατάλληλου επιπέδου υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, τα μέλη λαμβάνουν υπόψη το στόχο ελαχιστοποίησης των αρνητικών επιπτώσεων στις συναλλαγές.

5. (...)

2. Κατά την εκτίμηση των κινδύνων, τα μέλη λαμβάνουν υπόψη τα διαθέσιμα επιστημονικά αποδεικτικά στοιχεία, τις σχετικές διαδικασίες και τις μεθόδους παραγωγής, τις σχετικές μεθόδους ελέγχου, δειγματοληψίας και δοκιμής, τον επιπολασμό συγκεκριμένων νόσων ή παρασίτων, την ύπαρξη ζωνών απαλλαγμένων από παράσιτα ή νόσους, τις σχετικές οικολογικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, και την εφαρμογή υγειονομικής απομόνωσης ή άλλης θεραπείας.

6. (...), κατά τη λήψη ή τη διατήρηση μέτρων υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, προκειμένου να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, τα μέλη εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα αυτού του είδους δεν είναι περισσότερο περιοριστικά για τις συναλλαγές από όσο απαιτείται για να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, αφού λάβουν υπόψη την τεχνική και οικονομική σκοπιμότητα (1).

3. Κατά την εκτίμηση των κινδύνων για τη ζωή και την υγεία των ζώων ή των φυτών και κατά τον καθορισμό των μέτρων που πρέπει να εφαρμοσθούν ώστε να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας από τον εν λόγω κίνδυνο, τα μέλη λαμβάνουν υπόψη ως σχετικούς οικονομικούς παράγοντες τα εξής: τις ενδεχόμενες ζημιές όσον αφορά την απώλεια παραγωγής ή πωλήσεων σε περίπτωση εισόδου, εμφάνισης ή εξάπλωσης παρασίτων ή νόσου· το κόστος ελέγχου ή εξάλειψης στο έδαφος του εισάγοντος μέλους και τη σχετική αποδοτικότητα των εναλλακτικών προσεγγίσεων για τον περιορισμό των κινδύνων.

7. Στις περιπτώσεις όπου τα σχετικά επιστημονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι ανεπαρκή, οποιοδήποτε μέλος δύναται να εγκρίνει προσωρινά μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας βάσει των διαθέσιμων σχετικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων των προερχόμενων από τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς καθώς και από μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας που εφαρμόζονται από άλλα μέλη. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα μέλη επιδιώκουν να αποκτήσουν τις αναγκαίες πρόσθετες πληροφορίες, ώστε να προβούν σε περισσότερο αντικειμενική εκτίμηση των κινδύνων να επανεξετάσουν αναλόγως το μέτρο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας εντός ευλόγου προθεσμίας.»

Στην υποσημείωση (1) στο τέλος της παραγράφου 6 του άρθρου 5, αναφέρονται τα εξής:

μάζονται «καμαμπόκο»²², τα οποία καταλώνονται ως πρόχειρα εδέσματα και διατίθενται στην αγορά της Κοινότητας.

«Για τους σκοπούς του άρθρου 5, παράγραφος 6, ένα μέτρο δεν είναι περισσότερο περιοριστικό για τις συναλλαγές από όσο απαιτείται, εκτός εάν υπάρχει άλλο μέτρο, εύλογα εφαρμόσιμο, λαμβανομένης υπόψη της τεχνικής και οικονομικής σκοπιμότητας, το οποίο επιτυγχάνει το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας και είναι σε σημαντικό βαθμό λιγότερο περιοριστικό για τις συναλλαγές.»

29. Η Affish πωλεί τα προϊόντα της ιδίως σε χονδρεμπόρους στις Κάτω Χώρες, στο Βέλγιο, στη Γερμανία, στη Γαλλία και την Ισπανία.

30. Κατά την περίοδο από τις 23 Ιανουαρίου 1995 μέχρι τις 15 Μαρτίου 1995, η Affish αγόρασε από την Hanwa έντεκα παρτίδες προϊόντων «σουρμί».

III — Τα πραγματικά περιστατικά

27. Η Affish BV (στο εξής: Affish), προβαίνει σε εισαγωγές, κυρίως από την Ιαπωνία, και τη διανομή υπερχαταψυγμένων αλιευτικών προϊόντων. Από το 1980 διατηρεί για το σκοπό αυτό εμπορικές σχέσεις με τον εγκατεστημένο στην Οσάκα εμπορικό οίκο Hanwa Co Ltd (στο εξής: Hanwa).

28. Η Hanwa εκπροσωπεί τέσσερα ιαπωνικά εργοστάσια, τα οποία μεταποιούν ημιπροϊόντα ιχθύων, αποκαλούμενα «σουρμί» σε περαιτέρω αλιευτικά προϊόντα, που ονο-

31. Κατά τα τέλη Μαρτίου 1995, από τις παρτίδες αυτές μεταφέρθηκαν με πλοίο από την Hanwa στις Κάτω Χώρες δύο παρτίδες προϊόντων «καμαμπόκο», για τις οποίες εκδόθηκαν υγειονομικά πιστοποιητικά από τις αρμόδιες ιαπωνικές αρχές.

32. Η Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (υπηρεσία ελέγχου ζώων και κρέατος, στο εξής: Rijksdienst), με απόφασή της με ημερομηνία 2 Μαΐου 1995, επικαλούμενη την επίμαχη απόφαση 95/119 της Επιτρο-

22 — Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, οι αλιευόμενοι ιχθύες μεταποιούνται εν πλώ σε ημιπροϊόντα, τα «σουρμί», τα οποία υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία στα ιαπωνικά εργοστάσια· το προϊόν που προκύπτει μετά την επεξεργασία αυτή είναι το «καμαμπόκο».

πής, δεν επέτρεψε την εισαγωγή των προαναφερθεισών παρτίδων στις Κάτω Χώρες.

33. Κατά της αποφάσεως της Rijksdienst, την 3η Μαΐου 1995, υποβλήθηκε ένσταση από την Affish.

34. Με αίτηση λήψεως προσωρινών μέτρων που κατέθεσε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, την 3η Μαΐου 1995, η Affish ζήτησε από τον πρόεδρο του δικαστηρίου αυτού να αναστείλει την εφαρμογή της αποφάσεως της Rijksdienst, και να αποφανθεί ότι η τελευταία δεν μπορεί να αρνηθεί την εισαγωγή των προαναφερθεισών παρτίδων αλιευτικών προϊόντων, και των παρτίδων εκείνων, καταγωγής Ιαπωνίας, που θα εισήγαγε στο μέλλον, παρά μόνον για λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων. Επίσης, του ζήτησε να αποφανθεί ότι η άρνηση της αρμόδιας αρχής (της Rijksdienst) θα πρέπει να ερείδεται σε εργαστηριακές εξετάσεις, διενεργούμενες είτε από την ίδια την Rijksdienst είτε από άλλο φορέα κατόπιν εντολής της, οι οποίες θα απεδείκνυαν ότι η εισαγωγή συγκεκριμένης παρτίδας απειλεί την υγεία και τη ζωή των ανθρώπων ή των ζώων.

35. Προς στήριξη του αιτήματός της ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η Affish υποστήριξε ότι η επίμαχη απόφαση 95/119 δεν είναι έγκυρη για τους ακόλουθους τρεις λόγους: α) παράβαση του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675, β) παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, γ) παράβαση της

αρχής της οστότητας, και, δ) παράβαση των άρθρων 2, 4 και 5 της Συμφωνίας. Επικουρικά δε, η Affish υπεστήριξε ότι οι Κάτω Χώρες μη προβλέποντας κάποια μεταβατική ρύθμιση για τις παρτίδες εν πλω, παρεβίασαν την κοινοτική αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

36. Η Rijksdienst υποστήριξε ότι οι ολλανδικές αρχές υπεχρεούντο να συμμορφωθούν πλήρως προς την κοινοτική απόφαση, δίχως να εξετάσουν αν ελήφθη εγκύρως ή όχι, προβάλλουσα ότι τούτο είναι αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Επειδή δε η απόφαση αυτή δεν προέβλεπε μεταβατική περίοδο η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν είχε αυτή τη δυνατότητα.

37. Ο εθνικός δικαστής, εξετάζοντας καταρχάς τον επικουρικό λόγο της Affish, τον απέρριψε με την αιτιολογία ότι ούτε η επίμαχη απόφαση 95/119 ούτε η οδηγία 90/675, ούτε το κοινοτικό δίκαιο περιέχουν διατάξεις που θα επέτρεπαν στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την απόφαση καθορίζοντας κάποια μεταβατική περίοδο. Θεώρησε δε ότι αν επρόκειτο πράγματι για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως προβλέπει το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675, δεν υπήρχε τρόπος να ληφθούν υπόψη τα οικονομικά συμφέροντα των θιγομένων επιχειρηματιών.

38. Στη συνέχεια, ο εθνικός δικαστής εξήτασε κατά πόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που έθεσε το Δικαστήριο στην απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1994, Zuckerfabrik Süderdithmarschen και Zuckerfabrik Soest²³ (στο εξής: Zuckerfabrik), για την αναστολή από τον εθνικό δικαστή της ισχύος πράξεως εθνικής διοικητικής αρχής ερειδόμενης σε πράξη κοινοτικού οργάνου (κοινοτικό κανονισμό). Θεώρησε δε ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που θέτουν υπό αμφισβήτηση το κύρος της επίμαχης αποφάσεως.

Διότι από την εν λόγω έκθεση δεν αποδεικνυόταν ότι η κατάσταση που διαπιστώθηκε στις τέσσερις αυτές εγκαταστάσεις «καμαμπόκο» ήταν αντιπροσωπευτική²⁴ και για τις υπόλοιπες, και ότι, επομένως, οι έλεγχοι δεν θα ήταν επαρκείς ούτε στις άλλες περιοχές της Ιαπωνίας, δεδομένου ότι η Affish προμηθεύεται τα προϊόντα της από άλλες εγκαταστάσεις που βρίσκονται σε διαφορετική περιοχή από εκείνες τις οποίες επισκέφθηκε η ομάδα. Κατά συνέπεια, δεν θα ήταν δυνατή η γενική απαγόρευση εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων.

39. Ο εθνικός δικαστής, αμφισβητεί τη διαδικασία που ακολούθησε η Επιτροπή για να εκδώσει την απόφασή της. Θεωρεί ότι η αποστολή εμπειρογνομόνων αποσκοπούσε στον επιτόπιο έλεγχο της καταστάσεως των αλιευτικών εγκαταστάσεων στην Ιαπωνία ώστε να καθορισθούν στην συνέχεια οι ιδιαίτεροι όροι εισαγωγής αλιευτικών προϊόντων, κατά το άρθρο 11 της οδηγίας 91/493. Τούτο, όμως, δεν σήμαινε ότι εκ πρώτης όψεως τα πορίσματα αυτά αιτιολογούσαν επαρκώς τη ληφθείσα απόφαση.

41. Στη συνέχεια, ο εθνικός δικαστής τονίζει ότι η απαγόρευση πλήττει μια συγκεκριμένη αγορά, εκείνη των αλιευτικών προϊόντων «καμαμπόκο», σχετικά με την οποία, τουλάχιστον στις Κάτω Χώρες, δεν είχε δημιουργηθεί ως τότε πρόβλημα. Θεωρεί, εξάλλου, ότι η αναξιοπιστία των εκδοθέντων πιστοποιητικών ως προς ορισμένα είδη προϊόντων είναι δυνατόν να καλυφθεί από τη διενέργεια ελέγχων κατά την εισαγωγή των εν λόγω προϊόντων στην Κοινότητα. Επιπλέον, παρατηρεί ότι τα αποτελέσματα του ελέγχου φαίνεται ότι δεν συζητήθηκαν με τους ενδιαφερόμενους πριν τη λήψη της επίμαχης αποφάσεως.

40. Ακολούθως, υποστηρίζει ότι οι εμπειρογνώμονες επισκέφθηκαν τέσσερις μόνο εγκαταστάσεις στα βορειοανατολικά της Ιαπωνίας από τις δεκάδες παρόμοιες που λειτουργούν στη χώρα. Τα πορίσματα τα οποία διατύπωσαν στην έκθεση που συνέταξαν δεν θα αρκούσαν να δικαιολογήσουν τη γενική απαγόρευση εισαγωγής αλιευτικών προϊόντων από την Ιαπωνία.

42. Ο εθνικός δικαστής θεωρεί, περαιτέρω, ότι η μη εκπροσώπηση της Επιτροπής στην επ' ακροατηρίου συζήτηση προκειμένου να

23 — Απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1991, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-143/88 και C-92/89 (Συλλογή 1991, σ. I-415, σκέψεις 16 επ.). Οι προϋποθέσεις που έθεσε σε αυτήν το Δικαστήριο διευκρινίσθηκαν στην απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1995, υπόθεση C-466/93, Atlanta Frucht-handelsgesellschaft κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-3799, σκέψεις 35 επ.).

24 — Μάλιστα, η κατάσταση σε μία από αυτές κρίθηκε ως «προσηκούσα».

διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί των πορισμάτων της ομάδας των εμπειρογνομόνων, στα οποία βασίσθηκε και εξέδωσε την απόφασή της, παρά την προς τούτο αίτηση του προέδρου του δικαστηρίου, ο οποίος δέχθηκε σχετικό αίτημα που διατύπωσε η Rijksdienst, απετέλεσε εμπόδιο για τη σωστή εκτίμησή τους²⁵.

43. Τέλος, ο εθνικός δικαστής δέχθηκε ότι η αγορά στην οποία η Affish διαθέτει το υπό κρίση προϊόν θα εξαφανισθεί ταχύτατα λόγω ανταγωνισμού άλλων παρομοίων προϊόντων από άλλες χώρες και ότι ενόψει του ποσοστού του προϊόντος αυτού επί του συνολικού κύκλου εργασιών της, φαίνεται αναπόφευκτη η πτώχευση ως συνέπεια της απαγορεύσεως των εισαγωγών. Γι' αυτό, έκρινε ότι πληρούται η προϋπόθεση του επείγοντος, την οποία έθεσε το Δικαστήριο στην απόφαση Zuckerfabrik²⁶, για την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας και ότι δεν υφίστανται οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας, τα οποία θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν να γίνει δεκτή η αίτηση.

44. Έτσι, παρότι ο εθνικός δικαστής διατήρησε επιφυλάξεις κατά πόσον η εποπτεία και ο υγειονομικός έλεγχος που ασκείται από τις αρμόδιες ιαπωνικές αρχές στις εγκαταστάσεις της περιοχής από τις οποίες η Affish εισάγει τα προϊόντα της είναι

επαρκής, και, κατά συνέπεια, κατά πόσον τα εκδιδόμενα πιστοποιητικά μπορούν να θεωρούνται αξιόπιστα, κατέληξε ότι, ενόψει του σημαντικότητας συμφέροντος της προστασίας της δημόσιας υγείας, ο προβλεπόμενος από την οδηγία 91/493 τριπλός έλεγχος των εισαγομένων αλιευτικών προϊόντων²⁷ δεν ήταν αρκετός. Γι' αυτούς τους λόγους, δέχθηκε το αίτημα της Affish και διέταξε την αναστολή της επίμαχης αποφάσεως της Επιτροπής επιβάλλοντας στην Rijksdienst: α) αφενός να προβεί, με βάση την έως εκείνη τη χρονική στιγμή εξέλιξη της επιστήμης, σε κάθε δυνατό έλεγχο των παρτίδων αλιευτικών προϊόντων των οποίων την κυκλοφορία εντός της Κοινότητας είχε απαγορεύσει στην Affish, ως προς ενδεχόμενες ελλείψεις από απόψεως προστασίας της υγείας και της ζωής ανθρώπων και ζώων και, β) να επιτρέψει την κυκλοφορία των παρτίδων αυτών εφόσον από τον διενεργούμενο έλεγχο προέκυπτε με επαρκή βεβαιότητα, ότι δεν υφίστανται τέτοιου είδους ελλείψεις. Συγχρόνως, ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί για το κύρος της αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής.

IV — Το προδικαστικό ερώτημα

45. Το College van Beroep voor het bedrijfsleven έθεσε στο Δικαστήριο, το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι έγκυρη η απόφαση 95/119/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 1995, ενόψει

25 — Η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε στην επ' ακροατηρίου σύζληση σε μεταγενέστερη δίκη στο ίδιο δικαστήριο, μεταξύ των ιδίων διαδίκων, (αφορούσε την απαγόρευση εισαγωγής νέων παρτίδων «καμαμπόκο», δυνάμει της αποφάσεως 95/119), επί της οποίας εξεδόθη απόφαση, με ημερομηνία 24 Αυγούστου 1995.

26 — Απόφαση που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 23.

27 — Πρόκειται για τον έλεγχο εγγράφων, τον έλεγχο ταυτότητας και, τέλος, τον φυσικό έλεγχο.

των διατυπούμενων στην παρούσα απόφαση σκέψεων, καθόσον αυτή αφορά και προϊόντα ψαριού “σουρίμι”, που αποκαλείται επίσης “καμαμπόκο”, όπως τα μεταφερθέντα από την αιτούσα, που κατάγονται από άλλες περιοχές της Ιαπωνίας πλην αυτής στην οποία βρίσκονται εγκαταστάσεις οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας μιας αποστολής εμπειρογνομόνων της Κοινότητας, όπως προκύπτει από την έκθεση της 4ης Απριλίου 1995, ή τουλάχιστον από άλλες εγκαταστάσεις πλην αυτών τις οποίες αφορούσε η έρευνα, και ως προς τα οποία προϊόντα μετά από κατάλληλη εξέταση μετά τη μεταφορά τους στην Κοινότητα, δεν διαπιστώθηκαν κίνδυνοι για την υγεία;»

V — Απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

46. Ευθύς εξαρχής πρέπει να διευκρινισθεί το ακόλουθο σημείο: Η Affish, με την αίτηση την οποία κατέθεσε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, ζήτησε την αναστολή της αποφάσεως της Rijksdienst. Ο εθνικός δικαστής, σύμφωνα με το διατακτικό της αποφάσεως με την οποία υπέβαλε το προδικαστικό του ερώτημα, ανέστειλε την εφαρμογή της αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής. Εντούτοις, νομίζω ότι ο εθνικός δικαστής, αμφισβητώντας το κύρος της επίμαχης αποφάσεως 95/119, ανέστειλε ουσιαστικά την εφαρμογή της διοικητικής πράξεως της αρμόδιας εθνικής αρχής²⁸, περί απαγορεύσεως της εισαγωγής ορισμένων παρτίδων αλιευτικών προϊόντων καταγωγής

Ιαπωνίας, που εξεδόθη σε βάση την Warenwetregeling, η οποία με τη σειρά της είχε τροποποιηθεί σε συμμόρφωση των Κάτω Χωρών προς την απόφαση της Επιτροπής. Δηλαδή, θεωρώ ότι έκανε λάθος ο εθνικός δικαστής αφού δεν μπορούσε να αναστείλει πράξη κοινοτικού οργάνου — την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής — για τον έλεγχο του κύρους και την αναστολή της οποίας αρμόδιο είναι μόνον το Δικαστήριο, αλλά ανέστειλε την εθνική πράξη με την οποία τέθηκε σε εφαρμογή. Αυτό δε το λάθος δεν μπορεί να ελεγχθεί από το Δικαστήριο.

47. Μετά από την ανωτέρω διευκρινιστική παρατήρηση, θα εξετασθεί, καταρχάς, αν είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί η νομολογία Zuckerfabrik²⁹ με την προσθήκη περαιτέρω, δικονομικής αυτή τη φορά, προϋποθέσεως για τη χορήγηση προσωρινής δικαστικής προστασίας από εθνικό δικαστήριο όταν τούτο αμφισβητεί το κύρος κοινοτικής πράξεως (Α). Στη συνέχεια, καθίσταται αναγκαία η εξέταση των λόγων που προβάλλονται κατά του κύρους της αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής, όχι μόνον εκείνων που προβάλλει ο εθνικός δικαστής αλλά και εκείνων που αναλύει η Affish στις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου³⁰. Θα διε-

29 — Απόφαση που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 23.

30 — Ο εθνικός δικαστής τονίζει ότι οι λοιποί λόγοι που προβάλλει η Affish κατά του κύρους της αποφάσεως πρέπει να αναχθούν, υπό το φως των προϋποθέσεων του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675, στα δυσανάλογο χαρακτηρισμό του επίμαχου μέτρου. Νομίζω ότι απαιτείται να εξετασθούν διεξοδικά όλοι οι λόγοι που προβάλλει η Affish έτσι και αν ο εθνικός δικαστής δεν λαμβάνει θέση επί συγκεκριμένου λόγου. Η νομολογία του Δικαστηρίου είναι, νομίζω, εν προκειμένω σαφής. Στην απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1978, συνεδικασθείσας υποθέσεις 103/77 και 145/77, Royal Scholten-Honig (Holdings) Ltd (Σύλλογος τόμος 1978, σ. 627, σκέψεις 16 και 17), το Δικαστήριο δέχθηκε να ελέγξει το κύρος κοινοτικού κανονισμού επί τη βάση των λόγων ακυρώσεως που προβάλλει ο αιτών στην κύρια δίκη, επειδή ο εθνικός δικαστής φωτότυπε κατά τρόπο γενικό αν ο εν λόγω κανονισμός είναι έγκυρος.

28 — Τούτο υπενθυμίζουν στις παρατηρήσεις τους η Ιταλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση.

ρευνηθεί λοιπόν κατά πόσον η Επιτροπή εκδίδοντας την απόφαση αυτή παρέβη το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675, μη αιτιολογώντας επαρκώς την απόφασή της, στο μέτρο που δεν συνέτρεχαν οι «σοβαροί λόγοι» που θα δικαιολογούσαν τη λήψη ενός τόσο περιοριστικού μέτρου (B). Κατόπιν, θα εξετασθεί αν η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας (Γ), την αρχή της ισότητας (Δ), την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (Ε), τις διατάξεις της Συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγιεινομικής και φυτοϋγιεινομικής προστασίας (ΣΤ) και, τέλος, μήπως ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας ή διαδικασίας (Ζ).

A — *Σχετικά με την ανάγκη συμπληρώσεως της νομολογίας Zuckerfabrik*

1. Επί του παραδεκτού

48. Στη διάταξη της παραπομπής παρατηρείται απλώς ότι η μη εκπροσώπηση της Επιτροπής ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, παρά την προς τούτο αίτηση του προέδρου του, στον οποίο είχε υποβάλει σχετικό αίτημα η Rijksdienst, απετέλεσε εμπόδιο για την ορθή εκτίμηση των πορισμάτων που περιέχονται στην έκθεση των εμπειρογνομόνων και τις επιμέρους επισκέψεις σε επιχειρήσεις, και επομένως, για την έρευνα του κύρους της επίμαχης αποφάσεως.

49. Κατά την Επιτροπή, η παρούσα υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατό-

τητα να αποφανθεί, για πρώτη φορά, σχετικά με το αν απαιτείται να προστεθεί στις προϋποθέσεις που όρισε το ίδιο στη νομολογία *Zuckerfabrik*, για την αναστολή από τον εθνικό δικαστή της ισχύος πράξεως εθνικής διοικητικής αρχής βασιζόμενης σε πράξη κοινοτικού οργάνου, της οποίας το κύρος αμφισβητείται, και η προϋπόθεση ότι πρέπει ο εθνικός δικαστής να παρέχει στο κοινοτικό όργανο τη δυνατότητα να εκθέτει τις απόψεις του πριν διατάξει την αναστολή.

50. Θεωρώ ότι το Δικαστήριο δεν πρέπει να λάβει εν προκειμένω θέση. Οι αντιρρήσεις μου εστιάζονται στο γεγονός ότι τέτοιο ζήτημα δεν έθεσε ευθέως ο εθνικός δικαστής³¹. Ασφαλώς το Δικαστήριο έχει ορισμένες φορές ερμηνεύσει διατάξεις των οποίων την ερμηνεία δεν ζήτησε ρητώς το εθνικό δικαστήριο³². Όμως, όσες φορές έκανε κάτι τέτοιο, τούτο συνέβη με αποκλειστικό σκοπό να δώσει στον εθνικό δικαστή μια χρήσιμη απάντηση, η οποία θα τον βοηθούσε να επιλύσει στη συνέχεια την εκκρεμούσα ενώπιόν του διαφορά. Δηλαδή, θεωρώ ότι μια απάντηση σε αυτό το ζήτημα δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε χρήσιμη για να δοθεί λύση στο προδικαστικό που έθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου ο εθνικός δικαστής, ούτε απαιτείται για να μπορέσει

31 — Ο εθνικός δικαστής, εξάλλου, είχε καλέσει την Επιτροπή να εκθέσει τις απόψεις της κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, σκέτως αν η Επιτροπή δεν μπόρεσε να παραστεί.

Όπως αναφέρθηκε στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, μπορούν να αναφερθούν κάποια παραδείγματα περιπτώσεων (παραδείγματος χάριν, στο Ηνωμένο Βασίλειο), όπου ο εθνικός δικαστής κάλεσε το κοινοτικό όργανο να το διαφωτίσει σχετικά με τους λόγους που το οδήγησαν στην έκδοση μιας πράξεώς του.

32 — Βλ. παραδείγματος χάριν, τις αποφάσεις της 28ης Ιουνίου 1978, υπόθεση 70/77, *Simmenthal* (Συλλογή τόμος 1978, σ. 455, σκέψη 57), της 16ης Δεκεμβρίου 1992, υπόθεση C-114/91, *Clacys* (Συλλογή 1992, σ. I-6559, σκέψη 21 εν συνδυασμῳ προς τη σκέψη 10), και της 18ης Μαρτίου 1993, υπόθεση C-280/91, *Viessmann* (Συλλογή 1993, σ. I-971, σκέψη 17) και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα κ. F. Jacobs επί της υποθέσεως αυτής (σημείο 14).

ο τελευταίος να επιλύσει τη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του ³³.

2. Επί της ουσίας

51. Όσον αφορά το ζήτημα του κατά πόσον συντρέχει λόγος συμπληρώσεως της νομολογίας *Zuckerfabrik* και ακριβέστερα αν είναι αναγκαίο να θέσει το Δικαστήριο κανόνες διαδικασίας σχετικά με τον τρόπο απονομής της προσωρινής δικαστικής προστασίας ³⁴ από τα εθνικά δικαστήρια, έχω να παρατηρήσω ότι αυτή τη φορά το Δικαστήριο καλείται από την Επιτροπή να θέσει έναν διαδικαστικό κανόνα που θα κατοχύρωνε το δικαίωμα αμύνης του κοινοτικού οργάνου σε περίπτωση που αμφισβητείται ενώπιον εθνικού δικαστηρίου το κύρος πράξεώς του. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε το κοινοτικό όργανο, εφόσον το επιθυμούσε, να παρουσιάσει τις απόψεις του, διαφωνώντας με το εθνικό δικαστήριο για τους λόγους που το ώθησαν στη λήψη

του επίμαχου μέτρου. Δηλαδή, δεν θα εναπόκειται πλέον στο εθνικό δικαστήριο να καλέσει το κοινοτικό όργανο να εκφράσει την άποψή του αλλά θα αναγνωριζόταν αυτοδίκαια υπέρ του κοινοτικού οργάνου ένα τέτοιο δικαίωμα ³⁵.

52. Αν και η αναγνώριση της προϋποθέσεως αυτής παρουσιάζει θεωρητικά ενδιαφέρον, εντούτοις δεν με βρίσκει σύμφωνο. Ο εθνικός δικαστής δεν είναι δικαστής του κύρους της κοινοτικής πράξεως, γι' αυτό και πρέπει να υποβάλλει προδικαστικό ερώτημα κάθε φορά που έχει αμφιβολίες για το κύρος της. Το φυσικό *forum* για την εξέταση ενός τέτοιου ζητήματος είναι το Δικαστήριο. Εξάλλου, το κοινοτικό όργανο δεν κινδυνεύει να δει την απόφασή του να ακυρώνεται από το εθνικό δικαστήριο. Φρονώ δε ότι ο εθνικός δικαστής δεν θα αξιοποιούσε τις εξηγήσεις του κοινοτικού οργάνου, το οποίο, ούτως ή άλλως, θα εξέθετε αργότερα την άποψή του και ενώπιον του Δικαστηρίου, όταν θα υποβάλλετο σχετικό προδικαστικό ερώτημα. Ο εθνικός δικαστής θα μπορούσε μόνον να παράσχει, κατά τη νομολογία *Zuckerfabrik* ³⁶, αναστολή εκτελέσεως εθνικής διοικητικής πράξεως βασιζόμενης σε πράξη κοινοτικού οργάνου και να υποβάλει ταυτοχρόνως στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σχετικά

33 — Η άποψη αυτή είναι, κατά τη γνώμη μου, η μόνη σύμφωνη προς τη λογική του άρθρου 177 της Συνθήκης και ερεθίζεται στην πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έχει αποφανθεί επανειλημμένα ότι η απουσία που του έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο του άρθρου 177, συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης εντός των χρονών μελών [βλ. τις αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1981, υπόθεση 244/80, *Foglia* (Σύλλογος 1981), σ. 3045, σκέψη 21], της 8ης Νοεμβρίου 1990, υπόθεση C-231/89, *Gruzynska-Hischer* (Σύλλογος 1990, σ. I-4003, σκέψη 20), της 28ης Μαρτίου 1995, υπόθεση C-346/93, *Kleinwort Benson* (Σύλλογος 1995, σ. I-615, σκέψη 24), και την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, υπόθεση C-415/93, *Bosman* (Σύλλογος 1995, σ. I-4921, σκέψη 60)], και ότι η διατύπωση συμβουλευτικών γνωμοδοτήσεων επί γενικών και υποθετικών ζητημάτων, που δεν σχετίζονται με την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Foglia* (σκέψεις 18 και 20) και την απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1983, υπόθεση 149/82, *Robards* (Σύλλογος 1983, σ. 171, σκέψη 19). Πρβλ. επίσης και την απόφαση της 15ης Ιουνίου 1995, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-422/93, C-423/93 και C-424/93, *Zabala* (Σύλλογος 1995, σ. I-1567, σκέψη 29).

34 — Υπενθυμίζω ότι, κατά την εκδίκαση του αιτήματος της *Affish* ο εθνικός δικαστής προσέκλεσε την Επιτροπή να παρουσιάσει τις απόψεις της αλλά για άχρηστους με την υπόθεση λόγους η τελευταία εμποδίστηκε να το πράξει. Αναπόδεκτο, αυτό συνέβη κατά την εκδίκαση μεταγενέστερου ενδίκου βοηθήματος της *Affish* ομοίου περιεχομένου ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου.

35 — Στην πράξη αυτό θα σημαίνει ότι το δικαίωμα αμύνης θα κατοχυρωνόταν υπέρ του Κοινοβουλίου, εφόσον η πράξη του παρήγε νομικά αποτελέσματα ή εκδίδονταν με τη διαδικασία της συναπόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 189 Β της Συνθήκης, του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

36 — Απόφαση που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 23.

με το κύρος της κοινοτικής πράξης, αποφεύγοντας έτσι τη μακροχρόνια επιμήκυνση της διαδικασίας³⁷.

B — Πλημμελής αιτιολογία της αποφάσεως της Επιτροπής

53. Κατά την Affish, η Επιτροπή εκδίδοντας την απόφαση 95/119 παρέβη για πολλούς λόγους το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί κοινοτικός νομοθέτης και επομένως δεν διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια, δυνάμει του άρθρου 19. Αλλά ακόμη και αν διέθετε τέτοια εξουσία, θα έπρεπε να εκθέσει επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς λόγους που στήριξαν τη λήψη ενός τόσο περιοριστικού μέτρου, όπως η απαγόρευση της εισαγωγής αλιευτικών προϊόντων ιαπωνικής προελεύσεως, και μάλιστα των εισαγομένων από την Affish, προϊόντων «σουρίμι» που περνούσαν έως τότε χωρίς προβλήματα όλους τους υγειονομικούς ελέγχους στο εσωτερικό και το εξωτερικό της Κοινότητας³⁸.

37 — Εξάλλου, μένει πάντοτε ανοιχτή η δυνατότητα του εθνικού δικαστή να ζητήσει από το κοινοτικό όργανο που εξέδωσε την πράξη πληροφορίες για να έχει σαφή εικόνα του πραγματικού πλαισίου της εκκρεμούσης ενώπιόν του διαφοράς· βλ., ενδεικτικά, τη διάταξη της 13ης Ιουλίου 1990, υπόθεση C-2/88 Imm., Zwartveld κ.λπ. (Σύλλογη 1990, σ. I-3565).

38 — Κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία η Affish υποστήριξε ότι ο υποτιθέμενος κίνδυνος λόγω ελλείψεων από υγειονομική άποψη των αλιευτικών εγκαταστάσεων είναι πολύ μικρός διότι οι ιχθύες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων «σουρίμι» αλιεύονται στην Αλάσκα και τον Καναδά ενώ καθαρίζονται και μεταποιούνται εν πλω σε ημipροϊόντα.

1. Το εύρος των εξουσιών της Επιτροπής κατά το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675

54. Καταρχάς, πρέπει να σημειωθεί αφενός ότι ως νόμιμο έρεισμα της οδηγίας 90/675, με βάση την οποία εκδόθηκε η επίμαχη απόφαση 95/119, αναφέρεται το άρθρο 43 της Συνθήκης και αφετέρου, ότι λόγω του περιεχομένου της, η επίδικη απόφαση εμπíπτει στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, τομέα στον οποίο κανονικά τα κοινοτικά όργανα έχουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, λαμβανομένων υπόψη των ευθυνών που τους αναθέτει η Συνθήκη³⁹.

55. Το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675 καταλείπει αποκλειστικά στην Επιτροπή ευρεία διακριτική ευχέρεια αφού «μπορεί», σε συ-

39 — Όσον αφορά τις εξουσίες της Επιτροπής σε αυτόν τον τομέα, το Δικαστήριο, έχει αποφανθεί σχετικά στην υπόθεση «επιχείρηση βούτυρο των Χριστουγέννων»· απόφαση της 11ης Μαρτίου 1987, υπόθεση 27/85, Vandemoortele κατά Επιτροπής (Σύλλογη 1987, σ. 1129, σκέψη 14). Συγκεκριμένα, στην απόφαση αυτή, σχετική με την έκταση της εκτελεστικής αρμοδιότητας που αναγνωρίζεται καταρχήν στην Επιτροπή στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, το Δικαστήριο απεφάνθη (σκέψη 14) ότι «από την οικονομία της Συνθήκης, στην οποία πρέπει να ενταχθεί το άρθρο 155, καθώς και από τις ανάγκες της πρακτικής συναγεται ότι η έννοια της εκτέλεσης πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά». Και επεξήγησε: «Επειδή η Επιτροπή είναι η μόνη που είναι σε θέση να παρακολουθεί διαρκώς και με προσοχή την εξέλιξη των γεωργικών αγορών και να ενεργεί με την ταχύτητα που απαιτεί η κατάσταση, το Συμβούλιο μπορεί να οδηγηθεί να της αναθέσει στον τομέα αυτό ευρείες εξουσίες εκτίμησης και δράσης. Στην περίπτωση αυτή τα όρια της αρμοδιότητας αυτής πρέπει να καθοριστούν ιδίως υπό το πρίσμα των ουσιωδών γενικών στόχων της οργάνωσης της αγοράς».

Όσον αφορά τις ευρείες εξουσίες του Συμβουλίου στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, βλ. ενδεικτικά την απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996, υπόθεση C-122/94, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Σύλλογη 1996, σ. I-881, σκέψη 18), σχετική με κρατικές ενισχύσεις στον αμπελοοινικό τομέα και τις σχετικές προτάσεις μου σε αυτήν, καθώς επίσης και την παλαιότερη απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, Roqueire Frères κατά Συμβουλίου (Σύλλογη τόμος 1980/III, σ. 313, σκέψη 25).

νάρτηση με τη «σοβαρότητα της κατάστασης», να ενεργήσει, χωρίς καθυστέρηση, όταν στο έδαφος τρίτης χώρας, εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται επιζωοτία ή ασθένεια ή άλλη αιτία που «ενδέχεται» να αποτελέσει «σοβαρό κίνδυνο» για τα ζώα ή για τους ανθρώπους, ή αν αυτό αιτιολογείται από άλλο «σοβαρό λόγο» υγειονομικού ελέγχου ή προστασίας της δημόσιας υγείας, ιδίως λόγω βεβαιώσεων των πραγματογνομώνων κτηνιάτρων.

εκείνο της μεταφοράς ή της θέσεως στην κατανάλωση⁴⁰.

58. Εξάλλου, ασκώντας την εξουσία που της παρέχεται στο άρθρο 19 της οδηγίας, η Επιτροπή ενεργεί ως κοινοτικός νομοθέτης αφού μπορεί να προβεί σε κανονιστική ρύθμιση του θέματος που ανέκυψε, λαμβάνοντας κάποιο από τα εκεί αναφερόμενα μέτρα.

56. Παρατηρούμε λοιπόν ότι στο άρθρο 19 της οδηγίας χρησιμοποιούνται μια σειρά νομικών εννοιών *latu sensu*, όπως οι εκφράσεις «σοβαρός κίνδυνος για τα ζώα ή για τους ανθρώπους», «σοβαρός λόγος υγειονομικού ελέγχου ή προστασίας της δημόσιας υγείας», «σοβαρότητα της κατάστασης», ο προσδιορισμός των οποίων μπορεί να γίνει από την Επιτροπή και υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

59. Η ευρεία αυτή διακριτική ευχέρεια παρέχεται στην Επιτροπή στο πλαίσιο ενός καθοστώτος διασφάλισης λειτουργίας του όλου συστήματος οργάνωσης των κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών που εισάγονται στην Κοινότητα και όταν συντρέχουν σοβαρές και έκτακτες περιπτώσεις⁴¹.

57. Θεωρώ ότι το ποια γεγονότα ή καταστάσεις αποτελούν τελικά «σοβαρό κίνδυνο», «σοβαρό λόγο», «σοβαρή κατάσταση» κρίνεται κατά περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη πολλών παραγόντων, όπως, λόγω χάριν, η φύση του προϊόντος, η δυνατότητα ταχείας και εύκολης αλλοιώσεώς του και η δυνατότητα πλήρους και επαρκούς ελέγχου τόσο στο στάδιο της παραγωγής όσο και σε

40 — Πρέπει όμως να τονισθεί ότι η ευρεία διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής δε σημαίνει και ανυπαρξία ελέγχου των αποφάσεων που λαμβάνει κάνοντας χρήση των αρμοδιοτήτων που της παρέχονται. Διότι επεκτείνοντας υπερβολικά τις αόριστες νομικές έννοιες που περιέχει η παράγραφος 1 του άρθρου 19, ο προσδιορισμός των οποίων αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής, θα καταλήγαμε στην ανισχυροποίηση τους λόγω της υπερβολικής διευρυνσεώς τους. Δηλαδή, δεν είναι δυνατόν να υπαγάγουμε οιαδήποτε εκδήλωση ασθένειας ή επιζωοτία, ή οποιαδήποτε κατάσταση στις έννοιες αυτές, διότι με αυτό τον τρόπο θα αλλοιώναμε το περιεχόμενό τους με αποτέλεσμα οι εν λόγω αόριστες νομικές έννοιες να έχουν ονομαστική μόνο αξία, χωρίς ουσιαστικά δεσμευτικό περιεχόμενο και, τελικά, χωρίς ιδιαίτερη πρακτική χρησιμότητα.

41 — Συγκεκριμένα, κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 90/675, «είναι ικανόμοιο να προβλεφθεί καθοστώως διασφάλισης (...) στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να αναλαμβάνει δράση, ιδίως με επιδόπου μεταβάσεις και με τη θέσπιση των κατάλληλων μέτρων προς αντιμετώπιση της κατάστασης».

60. Από τη διάταξη του άρθρου 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/675 προκύπτει, νομίζω, ότι παρέχεται διακριτική ευχέρεια στην Επιτροπή να δρα προληπτικά, με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, αναστέλλοντας τις εισαγωγές από τρίτες χώρες. Ακριβέστερα, έχει την ευχέρεια με δική της πρωτοβουλία ή μετά από αίτηση κράτους μέλους να διατάξει, χωρίς καθυστέρηση, σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της κατάστασης, την αναστολή των εισαγωγών από το σύνολο ή τμήμα του εδάφους της συγκεκριμένης τρίτης χώρας ή τον καθορισμό ειδικών προϋποθέσεων για τα προϊόντα που προέρχονται από το σύνολο ή τμήμα του εδάφους της συγκεκριμένης τρίτης χώρας, βασιζόμενη ιδίως σε ββαιώσεις των πραγματογνωμόνων κτηνιάτρων. Μπορεί δε να ενεργήσει όχι μόνο στην περίπτωση που στο έδαφος μιας τρίτης χώρας εκδηλώνεται ή εξαπλώνεται ασθένεια ή επιζωοτία που ενδέχεται να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα ή για τους ανθρώπους, αλλά και στην περίπτωση που αυτό δικαιολογείται από σοβαρό λόγο είτε υγειονομικού ελέγχου είτε προστασίας της δημόσιας υγείας.

61. Από το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675 προκύπτει, κατά τη γνώμη μου, ότι η Επιτροπή μπορεί να απαγορεύσει τις εισαγωγές, αλιευτικών εν προκειμένω, προϊόντων για όσο χρονικό διάστημα κρίνει τούτο αναγκαίο, αρκεί να αποδεικνύεται όχι μόνον ότι υφίστανται συγκεκριμένοι κίνδυνοι λόγω εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων που αποδεικνύονται επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία (ιδίως, παραδείγματος χάριν, αυτά έχουν αλλοιωθεί) αλλά και όταν απλά και μόνον υφίστανται είτε πλήρης έλλειψη υγειονομικών ελέγχων στη χώρα εξαγωγής είτε σοβαρές ελλείψεις, δηλαδή σοβαρές ανεπάρκειες, των ασκούμενων στη χώρα αυτή υγειονομικών ελέγχων, ανεξάρτητα αν υπήρξε κίνδυνος *in concreto* για τη δημόσια υγεία. Ήτοι, η Επιτροπή μπορεί να απαγορεύσει τις εισαγωγές

με σκοπό την αποφυγή όχι μόνον καταναλώσεως προϊόντων επικίνδυνων για τη δημόσια υγεία αλλά και προϊόντων ανεπαρκώς ελεγχόμενων, εφόσον είτε στη μία είτε στην άλλη περίπτωση κρίνει ότι συντρέχει σοβαρός λόγος.

62. Το Δικαστήριο σε πολλές περιπτώσεις απεφάνθη σχετικά όχι μόνο με το θέμα του εύρους των εξουσιών των κοινοτικών οργάνων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που καθορίζουν οι διατάξεις της Συνθήκης για την εφαρμογή της γεωργικής πολιτικής, αλλά και τα όρια του ελέγχου που μπορεί να ασκήσει όταν τα εν λόγω όργανα διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια και πρέπει να εκτιμήσουν μια περίπλοκη οικονομική κατάσταση. Έτσι, δέχεται ότι για την κοινή οργάνωση αγοράς προϊόντων⁴²: «Ο δικαστής, ελέγχοντας την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας, πρέπει να περιορίζεται στην εξέταση της προόδου πλάνης ή της καταχρήσεως εξουσίας ή του ζητήματος μήπως η οικεία αρχή υπερέβη προδήλως τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεώς της»⁴³.

42 — Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι, κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/493, η εν λόγω οδηγία εκδόθηκε με σκοπό, εκτός των άλλων, και «για να εξασφαλιστεί, ιδιαιτέρως, η αρμονική λειτουργία της κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα των προϊόντων αλιείας».

43 — Δηλαδή, όταν το αποφασίζον όργανο έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια, το Δικαστήριο, μη έχοντας την εξουσία να υποκαταστήσει την εκτίμηση του αποφασίζοντος οργάνου, εν προκειμένω της Επιτροπής, με τη δική του εκτίμηση, θα πρέπει να φθάσει σε βαθμό εύλογης βεβαιότητας, ενόψει και των αποδεικτικών στοιχείων που κατέθεσαν τα μέρη, ότι δεν υπερέβη τα άκρα όρια της διακριτικής του ευχέρειας· επομένως, δεν υπάρχει προδήλη πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά, η οποία θα επιδρούσε επί του κύρους της αποφάσεως, ούτε εσφαλμένη υπαγωγή σε μια αόριστη νομική έννοια, η απόφαση δεν ελήφθη κατά κατάχρηση εξουσίας, δεν συντρέχει προφανώς εσφαλμένη εκτίμηση αυτών των περιστατικών, η δε αιτιολογία είναι νόμιμη· βλ. την ήδη μνημονευθείσα στην υποσημείωση 39 απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1980, *Roqueire Frères* κατά Συμβουλίου (σκέψη 25), την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1979, υπόθεση 166/78, *Ιταλία* κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 247, σκέψη 14) και την αναφερόμενη στην υποσημείωση 39 απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996, *Επιτροπή* κατά Συμβουλίου (σκέψη 18). Πάρβλ. επίσης το σημείο Α, *in fine*, των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα κ. J. Gand, στην υπόθεση 8/65, *Acciaierie e Ferrerie Pugliesi* κατά Ανώτατης Αρχής ΕΚΑΧ, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1966 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 241).

63. Θα εξετάσουμε διαδοχικά τους λόγους που προβάλλει η Affish και, συγκεκριμένα, κατά πόσον οι περιστάσεις που οδήγησαν την Επιτροπή στη λήψη της αποφάσεως 95/119 αποτελούν επαρκή δικαιολογητική βάση, δηλαδή αν η αιτιολογία της είναι πλημμελής ή όχι.

2. Επάρκεια της αιτιολογίας της επίμαχης αποφάσεως

64. Καταρχάς, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι, κατά το άρθρο 190 της Συνθήκης, οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας πρέπει να είναι αιτιολογημένες. Όμως, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου⁴⁴, η απαιτούμενη από το άρθρο 190 αιτιολογία «πρέπει να είναι προσαρμοσμένη προς τη φύση της οικείας πράξεως. Από την αιτιολογία πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εκδίδει την πράξη, προκειμένου να καθίσταται δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που υπαγόρευαν το ληφθέν μέτρο και στο Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του. Επιπλέον, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι δεν μπορεί να απαιτείται να διευκρινίζονται λεπτομερώς με την αιτιολογία τα διάφορα πραγματικά και νομικά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενό της, εφόσον η πράξη αυτή εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο του συστήματος του οποίου αποτελεί μέρος».

44 — Βλ., π.χ., τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1994, υπόθεση C-353/92, Ελλάδα κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-3411, σκέψη 19), της 13ης Οκτωβρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-63/90 και C-67/90, Πορτογαλία και Ισπανία κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1992, σ. I-5073, σκέψη 16), της 9ης Νοεμβρίου 1995, Atlatia Fruchtandels-gesellschaft κ.λπ. (II), που ήδη αναφέρθηκε στην υποσημείωση 23 (σκέψη 16), και της 29ης Φεβρουαρίου 1996, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, που μνημονεύθηκε ήδη στην υποσημείωση 39 (σκέψη 29).

65. Όσον αφορά το ανεπαρκές της αιτιολογίας, υπενθυμίζω ότι η αιτιολογία είναι ανεπαρκής όταν δεν αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά μετά την εκτίμηση των οποίων διαμορφώθηκε η κρίση του εκδόσαντος οργάνου ότι συντρέχουν οι λόγοι που δικαιολογούν την έκδοση της αποφάσεως και δεν διατυπώνονται σε αυτή με επαρκή σαφήνεια οι επιδιωκόμενοι σκοποί⁴⁵.

66. Στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της επίδικης αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής αναφέρεται «ότι εστάλη ομάδα εμπειρογνομόνων της Επιτροπής στην Ιαπωνία για την εξακρίβωση των συνθηκών παραγωγής και μεταποίησης των αλιευτικών προϊόντων που εξάγονται στην Κοινότητα· ότι σύμφωνα με τις διαπιστώσεις των εμπειρογνομόνων αυτών, οι εγγυήσεις που έχουν δοθεί επίσημα από τις ιαπωνικές αρχές δεν τηρούνται και οι συνθήκες παραγωγής και αποθήκευσης των αλιευτικών προϊόντων παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις σε θέματα υγιεινής και ελέγχου που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία».

67. Στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη αναφέρεται «ότι η απόφαση 94/206/EK της Επιτροπής απαγορεύει την εισαγωγή παρτίδων και θαλάσσιων γαστεροπόδων καταγωγής Ιαπωνίας με εξαίρεση τα όστρακα *Saint-Jacques* και λοιπά *Pectinidae*, κατεψυγμένα ή μεταποιημένα».

45 — Βλ. την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1990, υπόθεση C-331/88, Fedesa κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 29) και την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, υπόθεση 68/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 855, σκέψη 28).

68. Κατ' ακολουθίαν των πορισμάτων της ομάδας των εμπειρογνομόνων, η Επιτροπή, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική σκέψη της επίμαχης αποφάσεως, έκρινε «ότι πρέπει να ανασταλούν οι εισαγωγές όλων των αλιευτικών προϊόντων καταγωγής Ιαπωνίας, εν αναμονή βελτίωσης των συνθηκών υγιεινής και ελέγχου των παραγωγών».

69. Από τη μελέτη της εκθέσεως των κοινοτικών εμπειρογνομόνων προκύπτει ότι επικέντρωσαν τις παρατηρήσεις τους (σημεία 2 και 3 της εκθέσεως) κυρίως στις σοβαρές ανεπάρκειες των ασκουμένων από τις αρμόδιες ιαπωνικές αρχές υγειονομικών ελέγχων επισημαίνοντας ταυτοχρόνως σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία κατά τον χρόνο των επισκέψεων (βλ., ιδίως, τα σημεία 1.4, 2.3 και 3.2 της εκθέσεως).

70. Συγκεκριμένα, ολόκληρη η έκθεση των εμπειρογνομόνων, στην οποία γίνεται ρητή αναφορά στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως της Επιτροπής, αλλά κυρίως η τρίτη παράγραφος της εκθέσεως, εξηγεί για ποιους λόγους η κατάσταση στις αλιευτικές εγκαταστάσεις, τις οποίες επισκέφθηκε, ιδίως η δομή, ο εξοπλισμός και η υγιεινή, οι μέθοδοι παρασκευής και οι ελλείψεις των διενεργουμένων ελέγχων από τις αρμόδιες ιαπωνικές αρχές όχι μόνον δεν συμφωνούσαν με τους όρους της οδηγίας 91/493, αλλά και εγκυμονούσαν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία. Προκύπτει

λοιπόν ότι συνέτρεχαν σοβαροί λόγοι λήψεως μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των αλιευτικών προϊόντων, ο έλεγχος των οποίων, όπως τονίζει η Επιτροπή, δεν είναι δυνατόν να γίνει αποτελεσματικά παρά μόνο στο στάδιο της παραγωγής. Γι' αυτό φρονώ ότι η αιτιολογία της επίμαχης αποφάσεως της Επιτροπής, που αναφέρεται εν συνόψει στα αρνητικά αυτά πορίσματα της εκθέσεως, δεν είναι ανεπαρκής ούτε εσφαλμένη αφού μπορούμε να θεωρήσουμε ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 19 της οδηγίας στις οποίες βασίστηκε και εξέδωσε την απόφασή της.

71. Επίσης, θεωρώ ότι η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ανεπαρκής επειδή είναι σύντομη. Βεβαίως, η υπάρχουσα αιτιολογία δεν περιέχει εξαντλητική απαρίθμηση όλων των στοιχείων του συλλογισμού της Επιτροπής, δεν επαναλαμβάνει στο σύνολό τους τα πορίσματα της ομάδας των εμπειρογνομόνων που έστειλε στην Ιαπωνία, ούτε εξηγεί γιατί δεν ήταν κατάλληλο ένα λιγότερο περιοριστικό μέτρο. Όμως, η προσβαλλόμενη απόφαση, πράξη εκδιδόμενη κατά διακριτική ευχέρεια, περιέχει, έστω και περιληπτικά, αναφορές στα πραγματικά περιστατικά τα οποία έλαβε υπόψη της η Επιτροπή και περιέχει τους νομικούς συλλογισμούς οι οποίοι δικαιολογούν την έκδοσή της. Ακριβώς δε, επειδή πρόκειται για πράξη εκδιδόμενη κατά διακριτική ευχέρεια, αρκεί η περιληπτική αιτιολογία, όπως το τόνιζε και ο γενικός εισαγγελέας κ. M. Lagrange ⁴⁶.

46 — Βλ. τις προτάσεις του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 36/59 έως 38/59 και 40/59, «Président» κ.λπ. κατά Ανώτατης Αρχής ΕΚΑΧ, επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 15ης Ιουλίου 1960 (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 329).

72. Οι σοβαρές ελλείψεις σε θέματα υγιεινής και ελέγχου από τις ιαπωνικές αρχές νομίζω ότι αποτελούν χαρακτηριστικά περιστατικά που μπορούν να στοιχειοθετήσουν «σοβαρό λόγο υγειονομικού ελέγχου» ή «σοβαρό λόγο προστασίας της δημόσιας υγείας».

73. Επομένως, οι αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως στο σύνολό τους αποτελούν αιτιολογία, η οποία, όχι μόνον από τη διατύπωσή της, αλλά και από τη συγκυρία υιοθετήσεώς της (επώκληση «σοβαρών ελλείψεων σε θέματα υγιεινής και ελέγχου») και το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα ⁴⁷, πρέπει να θεωρηθεί ως επαρκής, κατά την έννοια του άρθρου 190 της Συνθήκης.

Γ — Παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

74. Η Affish υποστηρίζει ότι η επίμαχη απόφαση αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, η οποία διέπει και το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675 ⁴⁸. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι το μέτρο που επέλεξε η Επιτροπή, δεν ήταν ούτε κατάλληλο ούτε αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου

σκοπού, ούτε εξετάσθηκε η δυνατότητα λήψεως ενός λιγότερο δραστικού μέτρου. Τέλος, κατά την άποψη της Affish, τα μειονεκτήματα από την επιλογή του συγκεκριμένου μέτρου υπερβαίνουν τα πλεονεκτήματα.

1. Ο επιδιωκόμενος σκοπός και η καταλληλότητα του ληφθέντος μέτρου

75. Κατά την Affish, το γεγονός ότι οι τοπικές αρχές μιας περιοχής της Ιαπωνίας δεν προβαίνουν στους αναγκαίους υγειονομικούς ελέγχους, δεν δικαιολογεί τη λήψη ενός τόσο περιοριστικού μέτρου από μέρους της Επιτροπής.

76. Ο εθνικός δικαστής παρατηρεί ότι στα σημεία 1.3 έως 1.5 της εκθέσεως σημειώνεται ότι δεν δόθηκε επαρκής προσοχή σε κρίσιμα σημεία της διαδικασίας παραγωγής, του εφοδιασμού με νερό και του συστήματος επαληθεύσεως της κάθε παρτίδας. Επίσης, ότι τέσσερα εργοστάσια από τα οποία προμηθεύεται η Affish τα προϊόντα της ανταποκρίνονται με απόλυτη επιτυχία στις κοινοτικές προδιαγραφές. Τονίζει δε ότι τα πορίσματα της ομάδας των εμπειρογνομόνων ⁴⁹ δεν επαρκούν για τη λήψη ενός τόσο περιοριστικού μέτρου διότι δεν είχαν γίνει συγκεκριμένες καταγγελίες για κάποια προϊόντα, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφορμή για τη

47 — Βλ. ενδεικτικά και τις αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1984, υπόθεση 185/83, Rijksuniversiteit te Groningen (Σύλλογος 1984, σ. 3623, σκέψη 38)· της 26ης Ιουνίου 1986, υπόθεση 203/85, Nicollet Instrument (Σύλλογος 1986, σ. 2049, σκέψη 10)· της 8ης Ιουνίου 1989, υπόθεση 167/88, Association générale des producteurs de blé et autres céréales (Σύλλογος 1989, σ. 1653, σκέψη 34)· της 6ης Ιουλίου 1993, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-121/91 και C-122/91, CT Control και JCT Benelux κατά Επιτροπής (Σύλλογος 1993, σ. I-3873, σκέψη 31).

48 — Κατά την Affish, το το άρθρο 19 θέτει ένα διπλό κριτήριο αναλογικότητας, αφού επιτάσσει αφενός να αιτιολογούνται τα λαμβανόμενα μέτρα, και αφετέρου να γίνεται η επιλογή του μέτρου σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση.

49 — Ούτε ο εθνικός δικαστής ούτε η Affish αμφισβητούν την αξιοπιστία των πορισμάτων τα οποία διατύπωσε η ομάδα των εμπειρογνομόνων για τις συγκεκριμένες εγκαταστάσεις που επισκέφθηκε.

λήψη προστατευτικών μέτρων δυνάμει του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675, όπως είχε γίνει παλαιότερα με τα όστρακα Saint-Jacques που τελικά οδήγησαν στην απαγόρευσή τους.

77. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

78. Κατά πάγια νομολογία, από την υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχή της αναλογικότητας προκύπτει ότι «η νομιμότητα των μέτρων που επιβάλλουν οικονομικές επιβαρύνσεις στους επιχειρηματίες εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά είναι κατάλληλα και αναγκαία για την πραγματοποίηση των στόχων που νομίμως επιδιώκει η οικεία κανονιστική ρύθμιση, εξυπακουσμένου ότι, όταν προσφέρονται προς επιλογή περισσότερα κατάλληλα μέτρα, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο καταναγκαστικό και οι επιβαλλόμενες επιβαρύνσεις δεν πρέπει να είναι υπέρμετρες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς»⁵⁰.

79. Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο των αναφερομένων προϋποθέσεων, πρέπει να τονισθεί, όπως ήδη διευκρινίστηκε πιο πάνω, ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου⁵¹, «ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει στα θέματα της κοινής γεωργικής

πολιτικής ευρεία διακριτική εξουσία η οποία αντιστοιχεί στις πολιτικές ευθύνες που του παρέχουν τα άρθρα 40 και 43 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, μόνον η πρόδηλη ακαταλληλότητα ενός μέτρου που θεσπίστηκε σε αυτόν τον τομέα, σε σχέση με το στόχο που επιδιώκει το αρμόδιο όργανο, μπορεί να θίξει τη νομιμότητά του».

80. Πρέπει, επομένως, πρώτα να εξετάσουμε τον σκοπό της επίδικης αποφάσεως 95/119, για να προσδιορίσουμε στη συνέχεια αν το μέτρο που έλαβε η Επιτροπή είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξή του και αν τα μειονεκτήματα δεν υπερβαίνουν τα πλεονεκτήματα.

81. Από την πρώτη αιτιολογική σκέψη συνάγεται ότι σκοπός της εν λόγω αποφάσεως είναι η προστασία της δημόσιας υγείας που θα ετίθετο σε κίνδυνο από την κατανάλωση αλιευτικών προϊόντων καταγωγής Ιαπωνίας, διότι παρατηρήθηκαν σοβαρές ελλείψεις στον τομέα της υγιεινής.

82. Το Δικαστήριο με πρόσφατη διάταξη που εξέδωσε στην υπόθεση για την οπιογώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (στο εξής: ΣΕΒ), γνωστή ως «υπόθεση των τρελών αγελάδων»⁵², προβαίνοντας σε στάθμιση των συγκρουσμένων συμφερόντων,

50 — Βλ. ενδεικτικά τις αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 265/87, Schröder (Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 21), της 13ης Νοεμβρίου 1990, Fedesa κ.λπ., που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 45 (σκέψη 12), και τις μη δημοσιευθείσες ακόμη στη Συλλογή αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 1996, υπόθεση C-295/94, Hüpeden (σκέψη 14) και της ίδιας μέρας, υπόθεση C-296/94, Pielisch (σκέψη 15).

51 — Βλ. ενδεικτικά τις αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1989, Schröder που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 50 (σκέψη 22), της 13ης Νοεμβρίου 1990, υπόθεση C-331/88, Fedesa κ.λπ. που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 45 (σκέψη 14), και της 5ης Οκτωβρίου 1994, υπόθεση C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-5064, σκέψεις 89 και 90).

52 — Διάταξη της 12ης Ιουλίου 1996, στην υπόθεση C-180/96 R, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στη Συλλογή.

τόνισε ότι το άρθρο 3, στοιχείο ξ', της Συνθήκης ΕΚ προβλέπει, μεταξύ των στόχων της Κοινότητας, «τη συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας». Στη συνέχεια αναφέρει ότι «τον στόχο αυτό επαναλαμβάνει το άρθρο 129, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ίδιας Συνθήκης κατά το οποίο η Κοινότητα συμβάλλει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου». Και συνέχισε: «Το τρίτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου διευκρινίζει περαιτέρω ότι οι απαιτήσεις στον τομέα της προστασίας της υγείας αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας»⁵³. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στην ίδια υπόθεση το Δικαστήριο έκρινε ότι «η επιδίωξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής δεν μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη ορισμένες ανάγκες γενικού συμφέροντος όπως η προστασία των καταναλωτών ή της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, ανάγκες τις οποίες οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα κοινοτικά όργανα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.»⁵⁴

εκθέσεως που συνέταξαν), και των κινδύνων που οι παρατηρηθείσες ελλείψεις εγκυμονούσαν για τη δημόσια υγεία⁵⁵.

2. Το ζήτημα της αναγκαιότητας του ληφθέντος μέτρου

84. Κατά την Affish, τα προβλήματα στην εμπορεία εστιάζονται σε μία και μόνη περιοχή της Ιαπωνίας διαφορετική από εκείνη από την οποία η Affish προμηθεύεται τα προϊόντα της, η δε γενική απαγόρευση των εισαγωγών από την Ιαπωνία δεν ήταν αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

83. Υπό το πρίσμα της νομολογία αυτής, θεωρώ ότι στην υπό κρίση περίπτωση το μέτρο που έλαβε η Επιτροπή, δηλαδή η απαγόρευση των εισαγωγών όλων των αλιευτικών προϊόντων από την Ιαπωνία, ήταν κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σαφώς υπέρτερου στόχου, όπως είναι η προστασία της δημόσιας υγείας. Και τούτο λόγω του ανεπαρκούς επιπέδου των ασκουμένων από τις αρμόδιες ιαπωνικές αρχές υγειονομικών ελέγχων των εγκαταστάσεων που επισκεφθηκαν οι κοινοτικοί εμπειρογνώμονες (παράγραφος 1 και σημεία 3.1 και 3.2 της

85. Ο εθνικός δικαστής τονίζει ότι τα πορίσματα των κοινοτικών εμπειρογνομόνων δεν μπορεί να είναι αντιπροσωπευτικά δεδομένου ότι σε μία από τις ελεγχθείσες εγκαταστάσεις η κατάσταση κρίθηκε ως «προσήκουσα». Επίσης, ότι έγινε έλεγχος πολύ μικρού αριθμού (τεσσάρων) εγκαταστάσεων από συγκεκριμένη περιοχή της Ιαπωνίας, τελείως διαφορετική από εκείνη όπου προμηθεύεται τα προϊόντα της η Affish.

53 — Σκέψη 63.

54 — Σκέψη 63· βλ. και την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, υπόθεση 68/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, ήδη μνημονευθείσα στην υποσημείωση 45 (σκέψη 12).

55 — Οι ανεπάρκειες του υγειονομικού ελέγχου, όπως τόνισε η Επιτροπή στην επί ακροατηρίου συζήτηση, οφείλονται στο νομικό καθεστώς που ισχύει στην Ιαπωνία. Συγκεκριμένα, ενώ οι κεντρικές αρχές θέτουν γενικούς κανόνες προς τους οποίους οφείλουν όλες οι περιφερειακές αρχές να συμμορφώνονται, εν τούτοις δεν υπάρχει κεντρικός έλεγχος κατά πόσον διασφαλίζεται η τήρησή τους από τις αποκεντρωμένες υγειονομικές αρχές σε επίπεδο νομών.

α) Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων

86. Η εξέταση της αναγκαιότητας του ληφθέντος από την Επιτροπή μέτρου θέτει, νομίζω, το ζήτημα του κατά πόσον τα αποτελέσματα δειγματοληπτικού ελέγχου μπορούν να αποτελέσουν επαρκές έρεισμα για ένα μέτρο γενικής απαγορεύσεως των αλιευτικών προϊόντων ιαπωνικής προελεύσεως, το οποίο έλαβε η Επιτροπή. Εξάλλου, το ζήτημα αυτό είναι σημαντικό αφού τόσο η Affish όσο και ο εθνικός δικαστής υποστηρίζουν ότι στην Ιαπωνία, λόγω της αποκεντρωμένης δομής του υγειονομικού ελέγχου της παραγωγής δεν υπάρχει μεν κεντρικός φορέας ελέγχου των εγκαταστάσεων, αλλά τούτο δεν σημαίνει ότι σε άλλες περιοχές της χώρας αυτής ο έλεγχος είναι μέχρι τέτοιου σημείου ελλιπής ώστε να απαγορευθεί οποιαδήποτε εισαγωγή.

87. Θεωρώ ότι ο επιτόπιος δειγματοληπτικός έλεγχος ήταν η ενδεδειγμένη μέθοδος για να εξακριβωθεί η κατάσταση των ιαπωνικών εγκαταστάσεων αλιευτικών προϊόντων, οι οποίες, όπως προκύπτει από τις εκθέσεις των εμπειρογνομόνων, και όπως τόνισε η Επιτροπή και στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν πληρούσαν τις κοινοτικές προδιαγραφές. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή μπορούσε να εξάγει συμπεράσματα για την κατάσταση που επικρατεί στις εγκαταστάσεις αυτές γενικότερα, σύμφωνα με τον νόμο των πιθανοτήτων, και με βάση την αρχή της κατ' επέκταση εφαρμογής, δηλαδή εφαρμόζοντας την επαγωγική μέθοδο.

88. Η άποψη αυτή βρίσκει έρεισμα στη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έχει αποφανθεί ότι η Επιτροπή μπορεί να βασισθεί στα αποτελέσματα δειγματοληπτικού

ελέγχου, διενεργούμενου κατά επαρκώς αξιόπιστο τρόπο, και στα πορίσματα εμπειρογνομόνων, δηλαδή επιστημόνων με ειδικευμένες γνώσεις που θα ήταν σε θέση να αξιολογήσουν πλήρως το κρίσιμο της καταστάσεως⁵⁶, και με βάση αυτές τις διαπιστώσεις να εκδώσει πράξη που να αφορά ένα σύνολο⁵⁷, τμήματα του οποίου ελέγχθηκαν⁵⁸.

89. Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε ότι ελλείπει συγκεκριμένων κανόνων, που

56 — Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, υπόθεση C-269/90, Technische Universität München (Συλλογή 1991, σ. I-5469), σχετικά με τη χορήγηση δασμολογικής ατέλειας για επιστημονική συσκευή που εισάγεται στην Κοινότητα για τον λόγο ότι δεν υπάρχει κοινοτική συσκευή ισοδύναμης επιστημονικής αξίας. Το Δικαστήριο αφού αναφέρει (σκέψη 21) ότι: «Η Επιτροπή δέχθηκε ότι ακολούθησε πάντοτε τις γνώμες της ομάδας εμπειρογνομόνων, δεδομένου ότι δεν διαθέτει άλλες πηγές πληροφόρησης για τις οικείες συσκευές», δέχθηκε (σκέψη 22) ότι: «Υπό τις συνθήκες αυτές, η ομάδα εμπειρογνομόνων μπορεί να εκπληρώσει την αποστολή της μόνον αν αποτελείται από πρόσωπα που κατέχουν τις απαιτούμενες τεχνικές γνώσεις στους διαφόρους τομείς χρήσεως των επιμάχων επιστημονικών συσκευών ή αν τα μέλη αυτής της ομάδας συμβουλευθούν εμπειρογνώμονες που έχουν αυτές τις γνώσεις».

57 — Περβ. την απόφαση της 9ης Αυγούστου 1994, υπόθεση C-413/92, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-3781, σκέψη 13), αποφώσα ενίσχυση για τη μεταποίηση αποκορυφωμένου γαλακτός σε τυρόφι και τυρινικά αλάτια. Σε αυτήν την υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου που οφείλει να διενεργεί ο αρμόδιος εθνικός οργανισμός παρεμβάσεως, η έννοια της «διαρκούς εποπτείας» κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 756/70 της Επιτροπής, της 24ης Απριλίου 1970, περί της χορήγησης ενισχύσεων για το αποκορυφωμένο γάλα το οποίο μεταποιείται για παρασκευή τυρίνης και τυρινικών αλάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 80), συνεπάγεται ότι, όταν από τους επισήμους ελέγχους διαπιστώνεται ότι ορισμένες από τις παρτίδες που εγκρίθηκαν κατά τους εσωτερικούς ελέγχους που διενήργησε η επιχείρηση μεταποίησης δεν ανταποκρίνονται, στην πραγματικότητα, στις προδιαγραφές του εν λόγω κανονισμού και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να χορηγηθεί για τις παρτίδες αυτές ενίσχυση, οι εθνικές αρχές οφείλουν είτε να προβαίνουν σε συμπληρωματικούς ελέγχους, ώστε να εξακριβώνουν αν οι υπόλοιπες παρτίδες για τις οποίες έχει υποβληθεί αίτηση είναι πράγματι σύμφωνες προς τις προδιαγραφές του κανονισμού, είτε να συνάγουν, σύμφωνα με τον νόμο των πιθανοτήτων, συμπεράσματα διά της επαγωγικής μεθόδου.

58 — Στην απόφαση της 20ής Μαΐου 1992, υπόθεση C-385/89, Ελλάδα κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3225), αποφώσα την εκκαθάριση λογαριασμών του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (στο εξής: ΕΓΓΠΕ), το Δικαστήριο ερευνήσε τη νομιμότητα της σχετικής αποφάσεως της Επιτροπής, που εκδόθηκε μετά τη διενέργεια δειγματοληπτικού ελέγχου και έκρινε ότι «η Επιτροπή έχει μεν την υποχρέωση να εφαρμόζει κατάλληλες και αξιόπιστες μεθόδους ελέγχου, πλην όμως, (...) το προσφεγών κράτος μέλος φέρει το βάρος να αποδείξει ότι οι μέθοδοι που ακολούθησε η Επιτροπή δεν ήταν ούτε οι κατάλληλες για τον προς διενέργεια έλεγχο ούτε αξιόπιστες ως προς τα αποτελέσματα» (σκέψη 25).

ρυθμίζουν τον τρόπο πραγματοποιήσεως των δειγματοληπτικών ελέγχων, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει τις κατά την κρίση της πλέον ενδεδειγμένες μεθόδους ελέγχου⁵⁹, αλλά ως αντιστάθμισμα ισχύει ο γενικός όρος ότι οι επιλεγόμενες μέθοδοι είναι αξιόπιστες⁶⁰.

δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να βασισθεί στα πορίσματα της ομάδας των εμπειρογνομόνων που η ίδια απέστειλε για τη διεξαγωγή επιτόπιου ελέγχου στις αλιευτικές εγκαταστάσεις τρίτης χώρας και να εκδώσει την απόφαση.

90. Εν προκειμένω, δεν ελλείπουν οι κανόνες που αφορούν τις προδιαγραφές των αλιευτικών εγκαταστάσεων, διότι οι κανόνες που περιέχει το παράρτημα της οδηγίας 91/493 αποτελούν πυξίδα προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά ελλείπουν κανόνες σχετικοί με τον αριθμό των προς έλεγχο εγκαταστάσεων. Επειδή η Επιτροπή εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούσε να ζητήσει να ελεγχθούν όλες οι αλιευτικές εγκαταστάσεις της Ιαπωνίας που εξήγαγαν προϊόντα τους προς την Κοινότητα, θεωρώ ότι θα μπορούσε να αρκασθεί στα πορίσματα του δειγματοληπτικού ελέγχου, δηλαδή να βασισθεί στα πορίσματα των κοινοτικών εμπειρογνομόνων μετά από διενέργεια ελέγχου ενός αντιπροσωπευτικού αριθμού εγκαταστάσεων και να εξαγάγει συμπεράσματα για τη γενική κατάσταση στις αλιευτικές εγκαταστάσεις της Ιαπωνίας.

β) Η αναγκαιότητα του ληφθέντος μέτρου

92. Το μέτρο της γενικής απαγορεύσεως εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων προελεύσεως Ιαπωνίας, ήταν κατά την Επιτροπή αναγκαίο για την αποτελεσματική προστασία της δημόσιας υγείας.

93. Όπως βασιμώς υποστηρίζει η Επιτροπή, η απαγόρευση δεν μπορούσε να περιορισθεί σε ορισμένη μόνο περιοχή, όπου, μετά τη διεξαγωγή των ελέγχων, εστάθη το πρόβλημα, ή σε ορισμένες μόνον εγκαταστάσεις. Και τούτο για τρεις λόγους:

91. Δεδομένου δε ότι η Affish δεν προσήγαγε αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτουν ότι όλες οι εγκαταστάσεις από τις οποίες προμηθεύεται τα προϊόντα της πληρούν τις κοινοτικές προδιαγραφές,

1) Το γεγονός ότι οι ίδιες οι ιαπωνικές αρχές υπέδειξαν τις προς επιθεώρηση εγκαταστάσεις⁶¹ και προσδιόρισαν έτσι τη συγκεκριμένη περιοχή όπου θα διεξαγόταν ο έλεγχος⁶², όπου οι συνθήκες υγιεινής κρίθηκαν ανεπαρκείς, οδήγησαν

59 — Πρβλ. την ανάλυση στην οποία προβαίνει στα σημεία 34 επόμενα των προτάσεων του ο γενικός εισαγγελέας κ. C. Gullmann, στην προμνημονευθείσα στην υποσημείωση 58 υπόθεση C-385/89, Ελλάδα κατά Επιτροπής.

60 — Πρβλ. την απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1991, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-161/90 και C-162/90, Ρεϊνζα (Σύλλογος 1991, σ. I-4845, σκέψεις 17 και 18), η οποία αφορούσε δειγματοληπτικούς ελέγχους ως προς τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του ελαιολάδου.

61 — Και το φυσικότερο είναι να επιλέγουν από εκείνες που αντιπροσωπεύουν τον μέσο όρο τουλάχιστον αν όχι τις καλύτερες.

62 — Τούτο διευκρίνισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση σε σχετική ερώτηση του Δικαστηρίου.

την Επιτροπή στο εύλογο συμπέρασμα ότι η κατάσταση θα ήταν περίπου όμοια και στις εγκαταστάσεις που δεν επισκέφθηκαν οι κοινοτικοί εμπεριγνώμονες.

- 2) Όπως τονίζεται στην έκθεση των εμπεριγνώμωνων (σημείο 3.3), οι ελλείψεις τις οποίες παρουσίαζαν οι διενεργούμενοι από τις αρμόδιες αρχές έλεγχοι των περιφερειακών αρχών της Ιαπωνίας, και η ανεπαρκής δυνατότητα εξακριβώσεως της ταυτότητας των παρτίδων δεν παρείχαν καμία εγγύηση ότι τα εξαγόμενα προϊόντα πληρούσαν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 91/493 και ότι προέρχονταν από εγκατεστημένη εγκατάσταση. Εξάλλου, όπως τόνισε η Επιτροπή τόσο στις παρατηρήσεις της όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεδομένης της απουσίας κεντρικής υπηρεσίας ελέγχου για όλη την Ιαπωνία, ο ενδεχόμενος περιορισμός της απαγορεύσεως σε ορισμένες μόνον περιοχές, σε καμία περίπτωση δεν θα διασφάλιζε ότι προϊόντα προερχόμενα από εγκατάσταση ευρισκόμενη σε μια περιοχή «μη μολυσμένη», όπου θα τηρούνταν όλοι οι υγειονομικοί κανόνες, δεν θα αναμιγνύονταν με προϊόντα που δεν θα προέρχονταν από την ίδια περιοχή⁶³.

- 3) Κατά την Επιτροπή και την Ολλανδική Κυβέρνηση, το μέτρο της απαγορεύσεως των εισαγωγών είναι πιο αποτελεσματικό από τον έλεγχο κατά την εισαγωγή, διότι λόγω της φύσεως των αλιευτικών προϊόντων, τα οποία εύκολα μπορούν να υποστούν αλλοιώσεις επικίνδυνες για την υγεία, ο υγειονομικός έλεγχος γίνεται αποτελεσματικότερα στην πηγή, δηλαδή στο στάδιο της παραγωγής⁶⁴. Πράγματι, ο έλεγχος των αλιευτικών προϊόντων είναι αποτελεσματικότερος πριν τη συσκευασία, όταν αυτά βρίσκονται σε χύδην κατάσταση, οπότε είναι σχετικά ευχερέστερος και αφορά αναμφισβήτητα μεγαλύτερες ποσότητες. Άλλωστε η λογική του ελέγχου στο στάδιο της παραγωγής αποτελεί τη βάση των κοινοτικών οδηγιών για τους κτηνιατρικούς και υγειονομικούς ελέγχους της Κοινότητας, και κυρίως της οδηγίας 91/493⁶⁵.

94. Ο έλεγχος κάθε παρτίδας συσκευασμένων αλιευτικών προϊόντων είναι βεβαίως εκ των πραγμάτων και αυτός δειγματοληπτικός, αφού ο έλεγχος όλων των πακέτων θα ήταν οικονομικά ασύμφορος και τόσο χρονοβόρος ώστε θα κινδύνευε να καταστραφεί το προϊόν. Όμως, δεν διασφαλίζει ότι όλα τα τεμάχια της παρτίδας δεν θα περιέχουν παθογόνους μικροοργανισμούς.

63 — Το Δικαστήριο δέχθηκε κάτι ανάλογο στην διάταξη της 12ης Ιουλίου 1996, επί της υποθέσεως C-180/96 R, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπή, η οποία ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 52. Συγκεκριμένα, δέχθηκε (σκέψη 68) ότι «αν το μέτρο της απομονώσεως καλύπτει ολόκληρο το Ηνωμένο Βασίλειο και όχι μία ή περισσότερες συγκεκριμένες περιοχές, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ασθένεια, που χωρίς αμφιβολία εντοπίστηκε πριν από πολλά χρόνια, έχει επεκταθεί σε ολόκληρο το εθνικό έδαφος και ότι, δεδομένου ότι δεν προσδιορίζεται ικανοποιητικά η ταυτότητα όλων των ζώων, ήταν αδύνατο να προσδιοριστεί η προέλευσή τους ή να αποδειχθεί αν, σε κάποια χρονική στιγμή της ζωής τους, ανήκαν σε αγέλη στην οποία σημειώθηκαν χροσμίατα ΣΕΒ. Συναφώς το Ηνωμένο Βασίλειο ανέφερε κατά τη συνεδρίαση ότι έχουν καταγραφεί μόνο τα ζώα που προσβλήθηκαν από ΣΕΒ ή για τα οποία υπάρχουν σχετικές υπόνοιες και δεν αμφισβήτησε τον αριθμό που προέβαλε η Επιτροπή των 11 000 χροσμιμάτων ΣΕΒ σε ζώα, η αγέλη καταγωγής των οποίων δεν κατέστη δυνατό να προσδιοριστεί». Πρβλ. σχετικά και τη σκέψη 75 της ίδιας διατάξεως.

64 — Όπως αναφέρει η Επιτροπή, ανά την υψήλιο ο έλεγχος στο στάδιο της παραγωγής θεωρείται ο ενδεδειγμένος τρόπος αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων. Τούτο συμβαίνει και στο πλαίσιο του διεθνούς κώδικα τροφίμων της Οργανώσεως Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (ΟΤΤ, FAO).

65 — Στο παράρτημα της οδηγίας 91/493 παρατηρούμε ότι τίθενται προδιαγραφές για τα πλοία-εργοστάσια, προδιαγραφές κατά και μετά την εκφόρτιση, γενικές προδιαγραφές για τις χειροκίνητες εγκαταστάσεις, ειδικές προδιαγραφές για το χειρισμό των προϊόντων αλιείας στις εγκαταστάσεις ξηράς, συνίσταται το πώς πρέπει να γίνεται ο υγειονομικός έλεγχος και να ασκείται η εποπτεία των συνθηκών παραγωγής, τίθενται κανόνες για τη συσκευασία, την αναγνώριση, την αποθήκευση και τη μεταφορά των προϊόντων αυτών.

σμούς, έστω και αν στο σύνολό της η παρτίδα θεωρήθηκε σύμφωνη προς τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας⁶⁶. Γι' αυτό και ο έλεγχος κατά τη χρονική στιγμή της εισαγωγής δεν είναι δυνατόν να είναι πλήρης, είναι λιγότερο αντιπροσωπευτικός και, επομένως, λιγότερο αξιόπιστος από τον έλεγχο κατά το στάδιο της παραγωγής και μεταποίησης.

95. Ενόψει των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν υπήρχε εναλλακτική λύση και ότι η απόφαση της Επιτροπής, η οποία σημειωτέον ελήφθη σύμφωνα με τη γνώμη της Μόνιμης Κτηνιατρικής Επιτροπής, συνιστούσε το μόνο κατάλληλο και αναγκαίο μέτρο για την προστασία της δημόσιας υγείας⁶⁷.

3. Στάθμιση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων

96. Κατά την Affish, η προσβολή του δικαιώματός της να ασκεί ελεύθερα μια επαγγελματική δραστηριότητα, και η συ-

νακόλουθη τεράστια ζημία που θα υποστεί λόγω κινδύνου εξαφάνισης της αγοράς του προϊόντος «σουρίμι» — η εμπορία του οποίου αποτελεί το 72 % του κύκλου εργασιών της, αποτελεί μειονέκτημα που δεν αντισταθμίζεται από τα σχετικά με την προστασία της δημόσιας υγείας πλεονεκτήματα.

97. Ενόψει της προηγηθείσας αναλύσεως, φρονώ ότι λόγω της υπέρτερης σπουδαιότητας του επιδιωκόμενου σκοπού, δηλαδή της προστασίας της δημόσιας υγείας, τα μειονεκτήματα, ήτοι η προσβολή του δικαιώματος ελεύθερης ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας⁶⁸, εν προκειμένω, της Affish, και η ζημία που υφίσταται λόγω της απαγορεύσεως των εισαγωγών της συγκεκριμένης κατηγορίας προϊόντων, ανεξάρτητα από την ημερομηνία που εξήχθησαν από την Ιαπωνία, δηλαδή πριν ή μετά την 7η Απριλίου 1995, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως 95/119, δεν υπερβάναν τα πλεονεκτήματα. Άρα, δεν τίθεται πρόβλημα κύρους της αποφάσεως για

66 — Άλλωστε είναι χαρακτηριστικό της σημασίας που αποδίδεται στους ελέγχους στο στάδιο της παραγωγής ότι, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/493, τα αλλεργικά προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες, πρέπει να πληρούν τους ιδιαίτερους όρους εισαγωγής. Ο καθορισμός των όρων αυτών γίνεται, μεταξύ άλλων, και μετά από επιτόπιο έλεγχο των όρων παραγωγής, αποθηκεύσεως και αποστολής των προοριζόμενων για την Κοινότητα προϊόντων.

67 — Όπως εύστοχα τόνισε η Φινλανδική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις της, αυτή η εξουσία της Επιτροπής είναι εξαιρετικά σημαντική, ιδίως για τις μικρές χώρες της Κοινότητας, οι οποίες δεν διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για να προβαίνουν στους αναγκαίους υγειονομικούς ελέγχους.

68 — Στην γνωστή «υπόθεση της μπανάνας» (απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51, σκέψη 78), το Δικαστήριο αφού τόνισε ότι η ελεύθερη άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, υπενθύμισε ότι η αρχή αυτή δεν είναι απόλυτη, αλλά πρέπει να νοείται σε σχέση προς την κοινωνική της λειτουργία. Επομένως, στην ελευθερία ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητας μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί, ιδίως στο πλαίσιο κοινής οργανώσεως αγορών, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποχούν πράγματι σε σκοπούς γενικού συμφέροντος επιδιωκόμενους από την Κοινότητα και δεν συνιστούν, σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση που να θίγει την ίδια την υπόσταση των ανωτέρω αναγνωρισμένων δικαιωμάτων. Βλ. ομοίως και τις αποφάσεις, της 11ης Ιουλίου 1989, Schröder, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 50 (σκέψη 15), της 13ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609, σκέψη 18), και της 10ης Ιανουαρίου 1992, υπόθεση C-177/90, Kühn (Συλλογή 1992, σ. I-35, σκέψη 16).

τον λόγο ότι παραβιάστηκε η αρχή της αναλογικότητας⁶⁹.

Όφειλε δε, κατά την Affish, να στείλει την ίδια ομάδα εμπειρογνομόνων και στις χώρες αυτές πριν θεσπίσει μέτρα κατά του ιαπωνικού «καμαμπόκο».

Δ — Παραβίαση της αρχής της ισότητας

98. Η Affish θεωρεί ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως των επιχειρηματιών/εισαγωγέων προϊόντων «σουρίμι», από την Ιαπωνία αφενός και από την Ταϊλάνδη και Κορέα αφετέρου, την οποία αρχή κατοχυρώνει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Και τούτο διότι τα προϊόντα «σουρίμι» προελεύσεως Ιαπωνίας ανταγωνίζονται όμοια προϊόντα ταϊλανδικής ή κορεατικής προελεύσεως, ήσσονος όμως ποιότητας (όσον αφορά τη γεύση, τη σύνθεση και την καθαρότητα από βακτηριολογική άποψη), τα οποία εισάγονται ανεμπόδιστα στην Κοινότητα.

99. Το Δικαστήριο παγίως δέχεται ότι⁷⁰ κατά το άρθρο 40, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, η κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών πρέπει να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών της Κοινότητας και ότι «αυτή η απαγόρευση διακρίσεων αποτελεί απλώς ειδική έκφραση της γενικής αρχής του κοινοτικού δικαίου περί ισότητας, σύμφωνα με την οποία οι παρόμοιες καταστάσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά και οι διαφορετικές καταστάσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, εκτός αν η αντιμετώπιση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά».

69 — Το Δικαστήριο στην «υπόθεση των τρελών αγελάδων», C-180/96 R, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 52, προβαίνοντας στη στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, απέρριψε την αίτηση του Ηνωμένου Βασιλείου για την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως 96/239/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 1996, σχετικά με ορισμένα επείγοντα μέτρα προστασίας από τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΕΕ 1996, L 78, σ. 47). Συγκεκριμένα, έκρινε (σκέψεις 91 έως 93) ότι: «Βεβαίως από την προσηγηθείσα ανάλυση προκύπτει ότι πιθανολογείται η πρόκληση ζημίας σε εμπορικά και κοινωνικά συμπεφέροντα από τη διατήρηση εν τω μεταξύ της απαγορεύσεως των εξαγωγών και ότι η ζημία αυτή θα ήταν κατά ένα μέρος δύσκολο να αποκατασταθεί αν γινόταν δεκτή η κύρια προσφυγή». Και συνέχισε: «Η ζημία αυτή όμως δεν μπορεί να υποσκελίζει τη σοβαρή βλάβη στο επίπεδο της δημόσιας υγείας που θα μπορούσε να προκαλέσει η αναστολή εκτελέσεως της επίδικης απόφασης, ζημία η οποία δεν θα μπορούσε να αποκατασταθεί σε περίπτωση απορρίψεως της κύριας προσφυγής». Κατέληξε δε ότι: «Πράγματι, η ασθένεια Creutzfeldt-Jakob, και ειδικότερα η μορφή της που ανακαλύφθηκε πρόσφατα, είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστη στους επιστήμονες (...). Λόγω του γεγονότος ότι η πλέον πιθανή εξήγηση αυτής της θανατηφόρας ασθένειας είναι η έκθεση στη ΣΕΒ, δεν επιτρέπεται κανένας διαταγμός. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει μάλιστα τις οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες που δημιουργεί για το Ηνωμένο Βασίλειο η απόφαση της Επιτροπής, πλην όμως δεν μπορεί να μην αναγνωρίζει την υπέρτερη σπουδαιότητα της προστασίας της υγείας». (η υπογράμμιση είναι δική μου).

100. Θεωρώ ότι ο σχετικός λόγος της Affish προβάλλεται αναποδείκτως διότι δεν προσάγει κανένα απολύτως στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η κατάσταση στην Κορέα και την Ταϊλάνδη, όσον αφορά τις συνθήκες παραγωγής και εμπορίας, ήταν παρόμοια με αυτή που επικρατούσε στην Ιαπωνία και, συνεπώς, ότι η Επιτροπή ενήργησε παραβιάζοντας την υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχή της ισότητας.

70 — Βλ. ενδεικτικά την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1992, υπόθεση C 311/90, Hief (Σύλλογος 1992, σ. I-2061, σκέψη 18) και προβλ. τις αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1978, Royal Scholten-Honig (Holdings) Ltd, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 30 (σκέψεις 25 έως 27), της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, υπόθεση 203/86, Ισπανία κατά Συμβουλίου (Σύλλογος 1988, σ. 4563, σκέψη 10), της 17ης Μαΐου 1988, υπόθεση 84/87, Ercelding (Σύλλογος 1988, σ. 2647, σκέψη 29), της 21ης Φεβρουαρίου 1989, συνεκδικασθείσας υποθέσεις C-267/88 έως C-285/88, Wuidart κ.λπ. (Σύλλογος 1990, σ. I-435, σκέψη 13) και της 15ης Φεβρουαρίου 1996, υπόθεση C-63/93, Finian Duff (Σύλλογος 1996, σ. I-569, σκέψη 26).

Ε — Παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

101. Η Affish υποστηρίζει ότι το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675 άφηνε περιθώριο για τη λήψη υπόψη της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εντούτοις η Επιτροπή δεν την έλαβε υπόψη της όταν εξέδωσε την επίμαχη απόφαση 95/119. Προβάλλει δε ότι η εν λόγω απόφαση δεν επιτάσσει ούτε μπορούσε να επιτάσσει την άμεση απαγόρευση των εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων ιαπωνικής προελεύσεως ούτε ήταν αναγκαία η απαγόρευση εισαγωγής παρτίδων που είχαν ήδη αποσταλεί, για τις οποίες θα αρκούσε να υποβληθούν σε έκτακτο έλεγχο κατά την άφιξή τους στο έδαφος της Κοινότητας.

102. Η Ιταλική Κυβέρνηση στις παρατηρήσεις της, αν και τάσσεται υπέρ του κύρους της επίμαχης αποφάσεως της Επιτροπής και αναγνωρίζει ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν το εύρος της ευχέρειας, που τους παρέχεται κατά τη διαδικασία εκδόσεως των αναγκαίων μέτρων για τη συμμόρφωσή τους σε μια κοινοτική οδηγία, παρατηρεί ότι η απόφαση 95/119, και μάλιστα το άρθρο 3, δεν προβλέπει ρητά κάποια προθεσμία εντός της οποίας τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφωθούν. Αυτό υποστηρίζει ότι πρέπει να γίνει εντός μιας αυστηρής και ενιαίας προθεσμίας σε συνάρτηση με το σκοπό της πράξεως. Η απόφαση όμως αυτή δεν απέκλειε στην εθνική αρχή να θεσπίσει ένα εκτελεστικό μέτρο που θα ελάμβανε υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των παρτίδων που είχαν ήδη αποσταλεί, με βάση τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, λαμβανομένου πλήρως υπόψη του κοινοτικού συμφέροντος.

103. Κατά την Rijksdienst, αφού η επίμαχη απόφαση της Επιτροπής δεν καθόρισε κάποια μεταβατική περίοδο, ούτε πρόβλεψε ρητά τη δυνατότητα καθορισμού μεταβατικής περιόδου για την έναρξη της ισχύος της, η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν μπορούσε, κατά συνέπεια, να καθορίσει μία τέτοια περίοδο ⁷¹.

104. Όπως έχει κρίνει επανειλημμένα το Δικαστήριο ⁷², «η αρχή αυτή [της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης], η οποία περιλαμβάνεται στην κοινοτική έννομη τάξη (...), είναι απόρροια της αρχής της ασφάλειας δικαίου που επιβάλλει όπως οι κανόνες δικαίου είναι σαφείς και επακριβείς, αποβλέπει δε στο να εξασφαλίζει το προβλέψιμο των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων που διέπει το κοινοτικό δίκαιο». Έχει, εξάλλου, διευκρινίσει ⁷³ «ότι, κατά πάγια νομολογία, στις κοινές οργανώσεις αγοράς, στο αντικείμενο των οποίων ετέρχονται συνεχείς προσαρμογές σε συνάρτηση με τις μεταβολές της οικονομικής καταστάσεως, οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να έχουν την πεποίθηση ότι δεν θα θεσπιστούν κανόνες της πολιτικής αγορών ή της διαρθρωτικής πολιτικής που να επιβάλλουν περιορισμούς». Και τόνισε ότι «δεν επιτρέπεται η επίκληση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης κατά κοινοτικής ρυθμίσεως παρά μόνον εφόσον η ίδια η Κοινότητα δημιούργησε μια κατάσταση που μπορούσε

71 — Υπενθυμίζω ότι η επίμαχη απόφαση της Επιτροπής δημοσιεύθηκε την 7η Απριλίου 1995. Η ολλανδική Warenwetwetgeving, η οποία εξεδόθη προς συμμόρφωση των Κάτω Χωρών στην απόφαση φέρει ημερομηνία 13 Απριλίου 1995, και η ισχύς της άρχισε τη 15η Απριλίου 1995.

72 — Βλ. την απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 1996, Finlan Duff, η οποία ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 70 (σκέψη 20), και τα σημεία 23 επόμενα των προτάσεών μου στην υπόθεση αυτή. Πρβλ. και τις αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λ.π. (Συλλογή 1983, σ. 2633, σκέψη 30), και της 10ης Ιανουαρίου 1992, Kühn, που ήδη αναφέρθηκε στην υποσημείωση 68 (σκέψη 13).

73 — Απόφαση Finlan Duff, ήδη μνημονευθείσα στη υποσημείωση 70 (σκέψη 20).

να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στους διοικουμένους»⁷⁴.

105. Ενόψει αυτής της παγίας νομολογιακής θέσεως του Δικαστηρίου, θεωρώ ότι τα προβαλλόμενα από την Affish, σχετικά με την παράβαση από την Επιτροπή της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι αβάσιμα. Η διάταξη βάσει της οποίας ελήφθη η απόφαση 95/119 επιβάλλει την επίτευξη ενός αποτελέσματος που είναι η προστασία της δημόσιας υγείας. Από τη στιγμή που η αναγκαιότητα προστασίας της δημόσιας υγείας, λόγω των σοβαρών ελλείψεων των ασκουμένων υγειονομικών ελέγχων που διαπίστωσε η ομάδα των εμπειρογνομόνων, οδήγησε την Επιτροπή να καταστήσει άμεσα εφαρμοστέα την απαγορευτική απόφαση που εξέδωσε, τα κράτη μέλη όφειλαν να συμμορφωθούν.

106. Ακριβώς επειδή απέβλεπε στην προστασία της δημόσιας υγείας, θα ήταν, κατά τη γνώμη μου, αδιανόητο να αφήνονται περιθώρια για τη λήψη υπόψη της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των θιγομένων ιδιωτών. Επομένως, η ημερομηνία αναχωρήσεως κάποιων παρτίδων από την Ιαπωνία, πριν ή μετά την 7η Απριλίου 1995, λίγο ενδιέφερε.

107. Φρονώ, δηλαδή, ότι ο ενδεχόμενος καθορισμός από τα κράτη μέλη μεταβατικής περιόδου θα έθετε σε κίνδυνο την ενό-

τητα εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και την αποτελεσματικότητα του θεσπισθέντος μέτρου⁷⁵. Αν κάποιο κράτος μέλος προέβλεπε μεταβατική ρύθμιση για τις παρτίδες εν πλω, θα παραβιαζόταν, κατά τη γνώμη μου, το άρθρο 189, σύμφωνα με το οποίο η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει⁷⁶.

108. Για όλους αυτούς τους λόγους, η μη πρόβλεψη μεταβατικών μέτρων δεν μπορεί να θίξει το κύρος της αποφάσεως 95/119 της Επιτροπής.

ΣΤ — Παραβίαση της Συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας

109. Η επιχειρηματολογία της Affish αφορά εν προκειμένω την ερμηνεία και το άμεσο αποτέλεσμα της Συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας⁷⁷. Συγκεκριμένα, η Affish θεωρεί ότι η απόφαση της Επιτροπής παραβιάζει τη Συμφωνία, τις διατάξεις της οποίας, κατά την άποψή της, μπορούν να

75 — Πρβλ. την απόφαση της 5ης Μαΐου 1981, υπόθεση 112/80, Dürbeck (Συλλογή 1981, σ. 1095), σχετικά με την προσωρινή αναστολή της θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας επιτραπέζιων μήλων καταγωγής Χιλής, όπου το Δικαστήριο δέχθηκε (σκέψη 50) ότι «ενόψει (...) των αναγκών που προκάλεσαν την προσωρινή αναστολή των εισαγωγών, η θέσπιση μεταβατικών μέτρων που θα εξαιρούσαν από την αναστολή αυτή τις συμβάσεις που είχαν ήδη συναφθεί θα απογύμωνε το μέτρο διασφαλίσεως από κάθε πρακτικό αποτέλεσμα, ανοίγοντας την αγορά επιτραπέζιων μήλων σε τέτοια έκταση εισαγωγών, που θα ήταν δυνατό να θέσει σε κίνδυνο την αγορά αυτή».

76 — Εξάλλου το άρθρο 191, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ορίζει ότι οι αποφάσεις κοινοποιούνται στους αποδέκτες τους και αποκτούν ενέργεια με την κοινοποίησή τους.

77 — Συμφωνία που ήδη αναφέρθηκε στην υποσημείωση 3.

74 — Βλ., ενδεικτικά, την απόφαση Kühn, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 68 (σκέψη 14).

επικαλεσθούν οι επιχειρήσεις και οι ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διότι περιέχουν δεσμεύσεις σαφώς διατυπωμένες, οι οποίες υπόκεινται στον δικαστικό έλεγχο. Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, υποστήριξε ότι ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η Συμφωνία δεν μπορεί να έχει άμεσο αποτέλεσμα, το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675, πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των διατάξεων της Συμφωνίας.

111. Θεωρώ ότι τα ανωτέρω προβαλλόμενα δεν μπορεί να γίνουν δεκτά. Δεδομένου ότι η διάταξη περί παραπομπής του εθνικού δικαστηρίου περιείχε αναφορά στο ζήτημα, επειδή το είχε θέσει ενώπιόν του η Affish με τις παρατηρήσεις της, είναι αναγκαίο, για να δώσουμε μια λυσιτελή απάντηση στον εθνικό δικαστή, να προβούμε στην εξέτασή του, αίροντας οποιεσδήποτε αμφιβολίες ως προς το κύρος της επίμαχης αποφάσεως⁷⁹.

2. Το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της Συμφωνίας

1. Επί του παραδεκτού

110. Ο εκπρόσωπος της Ολλανδικής Κυβερνήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση τόνισε ότι ο εθνικός δικαστής δεν μας ερωτά ευθέως εν προκειμένω κατά πόσον η απόφαση 95/119 δεν είναι έγκυρη διότι παραβίασε τις διατάξεις της Συμφωνίας, αν και αναφέρει στη διάταξη περί παραπομπής ότι η Affish είχε θέσει ενώπιόν του το ζήτημα. Γι' αυτό και υποστήριξε ότι η εξέταση από το Δικαστήριο αυτής της πλευράς του ζητήματος θέτει ζήτημα παραδεκτού. Ακριβώς δε επειδή δεν το έθεσε ο εθνικός δικαστής, τα κράτη μέλη δεν εξέθεσαν την άποψή τους, σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου⁷⁸.

112. Όπως δέχεται παγίως το Δικαστήριο, για να εξετασθεί κατά πόσον οι διατάξεις μιας διεθνούς συμφωνίας που συνήψε η Κοινότητα μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα, πρέπει, αφού ερευνηθεί το πνεύμα, το γράμμα και η οικονομία της συμφωνίας, να εξετασθεί κατά πόσον ο διάδικος μπορεί να επικαλεσθεί αυτές τις διατάξεις ενώπιον του εθνικού δικαστού⁸⁰. Δηλαδή,

79 — Η νομολογία του Δικαστηρίου δεν θέτει εμπόδιο στην εξέταση ενός λόγου τον οποίο επικαλείται ο διάδικος ενώ δεν θέτει ευθέως ο εθνικός δικαστής: βλ. την απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1978, Royal Scholten-Honig (Holdings) Ltd, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 30 (σκέψεις 16 και 17). Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει ορισμένες φορές ερμηνεύσει διατάξεις των οποίων την ερμηνεία δεν ζήτησε ρητώς το εθνικό δικαστήριο, και έχει κρίνει κατά πόσον οι διατάξεις των οποίων το κύρος αμφισβητούσε ο εθνικός δικαστής ήταν σύμφωνες με τις διατάξεις τις οποίες ερμήνευε με δική του πρωτοβουλία το Δικαστήριο, αλλά πάντα τούτο γινόταν με σκοπό τη διδόμενη απάντηση στα υποβληθέντα προδικαστικά να είναι χρήσιμη στον εθνικό δικαστή: βλ. παραδείγματα συμφωνίας, τις ήδη μνημονευθείσες στην υποσημείωση 32 αποφάσεις της 28ης Ιουνίου 1978, Simmenthal (σκέψη 57), της 16ης Δεκεμβρίου 1992, Clacys (σκέψη 21 εν συνδυασμό προς τη σκέψη 10), και της 18ης Μαρτίου 1993, Vicsmann (σκέψη 17).

78 — Το Δικαστήριο παγίως τονίζει ότι στη διάταξη περί παραπομπής πρέπει να παρέχονται οι αναγκαίες πληροφορίες για το κανονιστικό και το πραγματικό πλαίσιο της υποθέσεως ώστε να μπορούν τα κράτη μέλη και οι άλλοι ενδιαφερόμενοι να υποβάλλουν παρατηρήσεις κατά το άρθρο 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου: βλ., ενδεικτικά, τις διατάξεις της 20ης Μαρτίου 1996, υπόθεση C-296, Sunino (Σύλλογος 1996, σ. 1-1543, σκέψη 5) και της 23ης Μαρτίου 1995, υπόθεση C-458/93, Sadak (Σύλλογος 1995, σ. 1-511, σκέψη 12), καθώς και την απόφαση της 1ης Απριλίου 1982, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 141/81, 142/81 και 143/81, Holdijk κ.λπ. (Σύλλογος 1982, σ. 1299, σκέψη 6).

80 — Παραδείγματα χάριν, αυτό δέχθηκε το Δικαστήριο ερευνώντας τα αποτελέσματα συμφωνίας ελευθέρου εμπορίου μεταξύ της Κοινότητας και της Πορτογαλίας στην απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, υπόθεση 104/81, Kupferberg (Σύλλογος 1982, σ. 3641, σκέψη 23). Βλ. ομοίως τις αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψεις 105 έως 110), της 12ης Δεκεμβρίου 1972, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 21/72 έως 24/72, International Fruit Company (Σύλλογος τόμος 1972-1973, σ. 279, σκέψεις 19 έως 29), και της 6ης Μαρτίου 1983, υπόθεση 266/81, SIOF (Σύλλογος 1983, σ. 731, σκέψη 28).

κατά πόσον είναι επαρκώς ακριβείς και δεν απαιτούν ούτε την πλήρωση προϋποθέσεων ούτε τη λήψη περαιτέρω εκτελεστικών μέτρων. Αυτό δε το ζήτημα πρέπει, νομίζω, να διερευνηθεί στο πλαίσιο του συνόλου των Συμφωνιών οι οποίες απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994).

113. Υπό το καθεστώς της προϊσχύσασας Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT, στο εξής: ΓΣΔΕ), το Δικαστήριο, εξετάζοντας την έννοια, την οικονομία και το γράμμα της, παγίως αποφαινόταν⁸¹ ότι λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει, «ένας ιδιώτης υπήκοος κράτους μέλους της Κοινότητας δεν μπορεί να στηριχθεί επ' αυτών και να αμφισβητήσει τη νομιμότητα κοινοτικής πράξεως» και ότι, επιπλέον, «δεν επιτρέπουν στο Δικαστήριο να λάβει υπόψη του τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας προκειμένου να εκτιμήσει τη νομιμότητα ενός κανονισμού στο πλαίσιο προφυγής που ασκήθηκε από κράτος μέλος δύναμει του άρθρου 173, εδάφιο πρώτο της Συνθήκης»⁸².

114. Θα εξετάσω, στη συνέχεια, κατά πόσον από την έννοια, την οικονομία και το γράμμα της, μπορούμε να συμπεράνουμε αν μπορεί να γίνει απευθείας επίκληση των διατάξεων της πρόσφατης Συμφωνίας για τον ΠΟΕ⁸³, παράρτημα του οποίου είναι η

Συμφωνία, ενώπιον των δικαστηρίων και να αμφισβητηθεί η νομιμότητα κοινοτικής πράξεως, δεδομένου ότι οι συναπτόμενες από την Κοινότητα διεθνείς συμφωνίες υπερέχουν έναντι των διατάξεων του παραγώγου κοινοτικού δικαίου⁸⁴. Δηλαδή, η ανάλυση των διατάξεων της Συμφωνίας υπό το φως τόσο του αντικείμενου και του σκοπού όσο και του όλου περιεχομένου της, βοηθά να καταλήξουμε σε συμπεράσματα σχετικά με το αν παράγονται άμεσα αποτελέσματα ή όχι.

115. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει παγίως ότι τα αποτελέσματα μιας διεθνούς συμφωνίας στην έννομη τάξη της Κοινότητας καθορίζονται λαμβανομένων υπόψη των σκοπών και της φύσεως της συμφωνίας αυτής. Έχει επίσης τονίσει ότι τα αποτελέσματα αυτά δεν είναι δυνατόν να καθορίζονται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η διεθνής προέλευση των διατάξεων της εν λόγω συμφωνίας και ότι από τις αρχές του διεθνούς δικαίου προκύπτει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να καθορίζουν ποια αποτελέσματα θα παράγουν οι διατάξεις της Συμφωνίας στις εσωτερικές έννομες τάξεις τους⁸⁵.

116. Το Δικαστήριο ερευνώντας το πνεύμα, την οικονομία και τη διατύπωση της ΓΣΔΕ του 1947, επεσήμανε ότι η συμφωνία αυτή, η οποία, κατά το προοίμιο της, θεμελιώνεται επί της αρχής των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν «επί βάσεως αμοιβαιότητας και αμφίδρομων πλεονεκτημάτων», «χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ελαστικότητα των διατάξεών της, ιδίως των σχετι-

81 — Βλ. την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψη 109). Παρβλ. και τις παλαιότερες αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1972, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 21/72 έως 24/72, *Internationale Fruit Company*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 80 (σκέψεις 19 έως 29), της 24ης Οκτωβρίου 1973, υπόθεση 9/73, *Schlüter* (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 709, σκέψεις 28 έως 30), και της 6ης Μαρτίου 1983, *SIOT* που αναφέρθηκε στην υποσημείωση 80 (σκέψη 28).

82 — Παρβλ. επιπλέον και την απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1995, υπόθεση C-469/93, *Chiquita Italia* (Συλλογή 1995, σ. I-4533, σκέψεις 26 έως 29).

83 — Συμφωνία που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 4.

84 — Παρβλ. την απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, υπόθεση C-61/94, *Επιτροπή κατά Γερμανίας*, η οποία δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή (σκέψη 52).

85 — Απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, *Kupferberg*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 80 (σκέψη 17).

κών με τις δυνατότητες παρεκκλίσεως, τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν ενώπιον εξαιρετικών δυσκολιών και τη ρύθμιση των διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών»⁸⁶. Αναλύοντας δε διαδοχικά τις ιδιαιτερότητες της προηγούμενης ΓΣΔΕ θεώρησε προφανές ότι οι κανόνες της «υπόκεινται σε ορισμένες προϋποθέσεις και ότι (...) δεν μπορεί να συναχθεί υποχρέωση των συμβαλλομένων μερών να αναγνωρίσουν στους κανόνες αυτούς ισχύ κανόνων διεθνούς δικαίου με άμεση εφαρμογή εντός των εννόμων τάξεών τους»⁸⁷.

καθοριζόμενες διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας»⁸⁹.

118. Θα εξετάσουμε αν οι συγκεκριμένες διατάξεις της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ αλλά και της νέας ΓΣΔΕ⁹⁰ μπορούν να τύχουν άμεσης εφαρμογής, κατά τα κριτήρια που έθεσε το Δικαστήριο και, ειδικότερα, αν μπορεί να αναγνωρισθεί στους διαδίκους η δυνατότητα απευθείας επικλήσεως των διατάξεων της Συμφωνίας.

117. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι από τους κανόνες της προηγούμενης ΓΣΔΕ δεν μπορούσε να συναχθεί υποχρέωση των συμβαλλομένων μερών να αναγνωρίσουν στους κανόνες αυτούς ισχύ κανόνων διεθνούς δικαίου με άμεση εφαρμογή εντός των εννόμων τάξεών τους⁸⁸. Ελλείψει όμως τέτοιας υποχρέωσης απορρέουσας από την ίδια τη Συμφωνία, άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο «να ελέγξει τη νομιμότητα της επίδικης κοινοτικής πράξεως σε σχέση προς τους κανόνες της GATT μόνο στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία η Κοινότητα προέβη σε εκτέλεση μιας συγκεκριμένης υποχρέωσης ανειλημμένης στο πλαίσιο της GATT ή κατά την οποία η κοινοτική πράξη παραπέμπει ευθέως σε ρητάς

119. Θεωρώ ότι οι διατάξεις της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ αλλά και της ΓΣΔΕ του 1994 εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από μεγάλη χαλαρότητα που δεν επιτρέπει να δεχθούμε ότι έχουν άμεσο αποτέλεσμα και ότι μπορεί να τις επικαλεσθεί κάποιος διάδικος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁹¹. Τούτο χαρακτηρίζει τις διατάξεις εκείνες που αφορούν τις δυνατότητες εξαιρέσεων και τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν σε περίπτωση που παρουσιασθούν εξαιρετικές δυσκολίες καθώς επίσης και εκείνες που είναι σχετικές με τη ρύθμιση

86 — Βλ. ενδεικτικά τις αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1972, *International Fruit Company*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 80 (σκέψη 21) και της 5ης Οκτωβρίου 1994, *Γερμανία κατά Συμβουλίου*, που αναφέρθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψη 106).

87 — Βλ. ενδεικτικά την προαναφερθείσα στην υποσημείωση 51 απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, *Γερμανία κατά Συμβουλίου* (σκέψη 110).

88 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, *Γερμανία κατά Συμβουλίου*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψη 110).

89 — Βλ. την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, *Γερμανία κατά Συμβουλίου*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψη 111) και τις παλαιότερες της 22ας Ιουνίου 1989, υπόθεση 70/87, *Fediel* κατά Επιτροπής (Σύλλογος 1989, σ. 1781) και της 7ης Μαΐου 1991, υπόθεση C-69/89 *Nakajima* κατά Συμβουλίου (Σύλλογος 1991, σ. 1-2069).

90 — ΕΕ 1994, L 336, σ. 11.

91 — Γενικότερα, γι' αυτό το ακανόνιστο ζήτημα, βλ., παραδείγματος χάριν, τα άρθρα του Paolo Mengozzi, «Les droits des citoyens de l'union européenne et l'applicabilité directe des accords de Marrakech», στην *Revue du Marché Unique Européen*, 1994, τεύχος 4, σ. 165-174, και του C. W. A. Timmermans, «L'Uruguay Round: sa mise en oeuvre par la Communauté européenne», στην *Revue du Marché Unique Européen*, 1994, τεύχος 4, σ. 175-193.

των διαφορών που αναφύονται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών⁹².

92 — Βεβαίως, η νέα ΓΣΔΕ περιλαμβάνει ένα νέο μηχανισμό για την επίλυση των διαφορών μεταξύ μελών, που έχει οιοει δικαστική μορφή, παρέχοντας μεγαλύτερη ασφάλεια στον τομέα της εφαρμογής των συστάσεων και των αποφάσεων του συσταθέντος Οργάνου επιλύσεως των διαφορών (εφεξής: ΟΕΑ), που δεν παρείχε η παλαιά ΓΣΔΕ. Πρόκειται για το Παράρτημα 2 της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ, που περιέχει το Μνημόνιο συμφωνίας για τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών (ΕΕ 1994, L 336, σ. 234). Εν τούτοις, το πνεύμα των διαπραγματεύσεων που χαρακτήριζε την παλαιά ΓΣΔΕ δεν απουσιάζει από την νέα ΓΣΔΕ.

Έτσι, εξακολουθεί να προβλέπεται η δυνατότητα να υπορσόν τα μέρη να παρέχουν αντισταθμιστικά ανταλλάγματα ή να αναστέλλουν τις παραχωρήσεις ή άλλες υποχρεώσεις τους (άρθρο 22, παράγραφος 1, του Μνημονίου), για να επιλύσουν διαφορές ή για να αποφύγουν τη δημιουργία τους.

Ο οιοει δικαστικός χαρακτήρας του ΟΕΑ μειώνεται εξάλλου και λόγω του γεγονότος ότι στο άρθρο ΙΧ, της Συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ, το οποίο τιλοφορείται «Λήψη των αποφάσεων», παρά το γεγονός ότι καθιερώνεται η πρακτική της λήψης αποφάσεων με συναίνεση, που καθιέρωσε η ΓΣΔΕ του 1947 (παράγραφος 1), προβλέπεται ότι μόνο η υπουργική συνδιάσκεψη και το Γενικό Συμβούλιο των εκπροσώπων όλων των μερών, δηλαδή πολιτικά (διακυβερνητικά) όργανα, έχουν εξουσία να αποφασίζουν σε ερμηνεία της Συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ και των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών (παράγραφος 2). Εξάλλου, εξακολουθεί να προβλέπεται η δυνατότητα να μπορεί κάποιο μέρος να τροποποιεί ή να ανακαλεί τις αναλήψεις υποχρεώσεων του [άρθρο XXI της Γενικής Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATT)], η οποία παρατίθεται ως Παράρτημα Ι Β, της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ (ΕΕ 1994, L 336, σ. 190). Είναι χαρακτηριστικό αυτού του χαλαρού πνεύματος και η πρόβλεψη στα άρθρα XX της εν λόγω Συμφωνίας, η δυνατότητα καθορισμού πινάκων συγκεκριμένων υποχρεώσεων από κάθε μέρος, τις οποίες αναλαμβάνει σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά μέλους από υπηρεσίες και φορείς υπηρεσιών άλλου μέλους.

Στο πλαίσιο της νέας ΓΣΔΕ προβλέπεται σε περίπτωση που ανακύψει κάποια διαφορά και αφού ακολουθηθεί η προβλεπόμενη στο μνημόνιο διαδικασία επιλύσεως των διαφορών, η δυνατότητα συνάψεως συμφωνιών για αμοιβαία αποδεκτά αντισταθμιστικά ανταλλάγματα (άρθρο 22, παράγραφος 2 και 3, του μνημονίου).

Επίσης, στο άρθρο 8, παράγραφος 2 της Συμφωνίας για τα μέτρα διασφάλισης (παρατίθεται ως τμήμα του Παραρτήματος Ι Α, της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ, ΕΕ 1994, L 336, σ. 184), ενώ περιορίζει, κατά κάποιο τρόπο τη δυνατότητα κάποιου μέλους να λάβει μέτρα διασφάλισης για να αποτραπεί λόγω μεγάλων εισαγωγών η πρόκληση σοβαρής ζημίας στον εγχώριο κλάδο παραγωγής ομοειδών ή ευθέως ανταγωνιστικών προϊόντων (άρθρο 2), επιτρέπει τη δυνατότητα λήψης τέτοιων μέτρων (με παροχή κατάλληλου εμπορικού ανταλλάγματος προς αναστάθμιση των αμνητικών συνεπειών του μέτρου για την εμπορική δραστηριότητα των ενδιαφερομένων μερών, και μάλιστα μειώσεως των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη ΓΣΔΕ του 1994 (άρθρο 8, παράγραφος 2 και το άρθρο 5). Συγκεκριμένα, προβλέπεται η δυνατότητα αναστολής της εφαρμογής ανάλογης εκτάσεως παραχωρήσεων ή άλλων υποχρεώσεων που ισχύουν βάσει της ΓΣΔΕ του 1994 για το εμπόριο που διεξάγει ένα μέρος με το μέρος που προβεί στην εφαρμογή του μέτρου διασφάλισης. Επίσης, παραμένει η δυνατότητα λήψεως προσωρινών μέτρων διασφάλισης σε εξαιρετικές περιπτώσεις (άρθρο 6). Βέβαια, η εφαρμογή μέτρων διασφάλισης επιτρέπεται για όσο χρονικό διάστημα είναι αναγκαίο για να αποτραπεί η πρόκληση σοβαρής ζημίας ή να αρθούν οι αμνητικές της συνεπείες ή να διευκολυνθεί η αναγκαία προσαρμογή (άρθρο 7), και πάντως όχι πάνω από οκτώ έτη (άρθρο 7, παράγραφος 3), αλλά νομίζω ότι

120. Η Συμφωνία αποβλέπει στην εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας: οι διατάξεις της ασφαλώς θα πρέπει να ερμηνευθούν και υπό το φως του συνόλου των ρυθμίσεων που απέρρευσαν από τη ΓΣΔΕ του 1994. Ειδικότερα, όσον αφορά τις διατάξεις των άρθρων 2 και 5, νομίζω ότι δεν είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο ώστε να μπορεί κάποιος διάδικος να τις επικαλεσθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁹³. Διότι,

αυτό δεν αλλάζει την εικόνα της χαλαρότητας που δίνει και η ΓΣΔΕ του 1994.

Πρόβλ. και τις επαφλάξεις που διατυπώνει, προς την ίδια κατεύθυνση, επ'αυτών του ζητήματος ο C. W. A. Timmermans, στο άρθρο του, το οποίο μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 91, σ. 178 και επ.

93 — Στην απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1976, υπόθεση 87/75, Bressiani (Σύλλογος τόμος 1976, σ. 57, σκέψη 25), το Δικαστήριο δέχθηκε ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Συμβάσεως Συνδέσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των Κρατών της Αφρικής και της Μαγδαλακάρης που έχουν συνδεθεί με την Κοινότητα αυτή, η οποία υπογράφηκε στο Yaoundé στις 20 Ιουλίου 1963, το οποίο παρέπεμπε ρητά στο άρθρο 13 της Συνθήκης, έχει άμεσο αποτέλεσμα, επομένως, γεννά υπέρ των πολιτών δικαίωμα μη πληρωμής επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς σε ένα κράτος μέλος, δικαίωμα το οποίο αρνούνται να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια της Κοινότητας, δεδομένου ότι «η υποχρέωση αυτή είναι σαφής και δεν συνοδεύεται από καμιά ρητή ή σιωπηρή επιφύλαξη εκ μέρους της Κοινότητας».

Στην απόφαση της 29ης Απριλίου 1982, υπόθεση 17/81, Pabst (Σύλλογος 1982, σ. 1331), σχετικά με τη συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ελλάδας, που υπεγράφη στην Αθήνα, στις 9 Ιουλίου 1961, συνήφηση δε και εκκρωθή εν ονόματι της Κοινότητας με απόφαση του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1961 (JOCE 1963, αριθ. 26), το Δικαστήριο έκρινε (σκέψη 27) ότι από τη διατύπωση του άρθρου 53, παράγραφος 1, της συμφωνίας συνδέσεως και τη φήση της εν λόγω συμφωνίας συνάγεται ότι η διάταξη «περιέχει μια σαφή και ρητή υποχρέωση, η εκτέλεση και τα αποτελέσματά της οποίες δεν εξαρτώνται από την έκδοση άλλης μεταγενεστέρως πράξεως». Συνέχισε δε: «Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι το άρθρο 53, παράγραφος 1, έχει άμεση εφαρμογή. Και κατέληξε (σκέψη 28) ότι, ο ενδιαφερόμενος εισαγωγής οιονενυματιδών από άλλα κράτη μέλη ή από την Ελλάδα δύναται να επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις του άρθρου 53, παράγραφος 1, της συμφωνίας συνδέσεως με την Ελλάδα. Στην απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 1991, υπόθεση C-18/90, Klüber (Σύλλογος 1991, σ. 1-199), σχετικά με το κατά πόσον έχουν άμεσο αποτέλεσμα διατάξεις της Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και Βασιλείου του Μαρόκου, που υπεγράφη στα Rabat στις 27 Απριλίου 1976, συναφθείσα στο όνομα της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2211/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 139), το Δικαστήριο εξέταζοντας καταρχήν το γράμμα της (σκέψη 16), έκρινε ότι η διάταξη του άρθρου 41, παράγραφος 1, της συμφωνίας, μπορούσε να έχει απευθείας εφαρμογή (σκέψη 23) και να γίνει επίκληση των διατάξεων της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, λόγω απενός της φήσεως και του αντικειμένου της συμφωνίας και αφ'ετέρου του περιεχομένου της διατάξεως, η οποία προοδιόριζε επαρκώς τόσο τους δικαιούχους ορισμένων κοινωνικής φύσεως παροχών όσο και τα δικαιώματά τους, δηλαδή είχε άμεσο αποτέλεσμα (σκέψεις 24 έως 29).

όπως συνάγεται από το γράμμα της Συμφωνίας, οι περισσότερες παράγραφοι των επιμαχών άρθρων 2 και 5 απευθύνονται στα μέλη του ΠΟΕ⁹⁴, και περιέχουν μεν υποχρεώσεις των μελών προς πράξη ή παράλειψη⁹⁵, είναι, όμως, όπως έχει τονίσει σε ανάλογες περιπτώσεις ελέγχου του αμέσου αποτελέσματος διατάξεων διεθνών συμφωνιών και το Δικαστήριο⁹⁶, απαραίτητη η λήψη συμπληρωματικών μέτρων εφαρμογής, δηλαδή λεπτομερειοκότερων εκτελεστικών διατάξεων⁹⁷.

121. Η ανάγκη λήψης λεπτομερειοκότερων εκτελεστικών μέτρων προκύπτει σαφώς αν δούμε μια σειρά διατάξεων της Συμφωνίας. Παραδείγματος χάριν, τούτο προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 2, παράγραφος 2, της Συμφωνίας, κατά την οποία ένα υγειονομικό ή φυτοϋγειονομικό μέτρο δεν μπορεί να διατηρηθεί χωρίς «επαρκή επιστημονική αιτιολόγηση». Εμπίπτει στην αρμοδιότητα των αρμοδίων αρχών να καθορίσουν σε τί συνίσταται μια «επαρκής» επιστημονική απόδειξη⁹⁸.

94 — Οι εκφράσεις που χρησιμοποιούνται είναι σαφείς: «τα μέλη εξισφαλίζουν» (άρθρο 2, παράγραφοι 2 και 3), «τα μέλη λαμβάνουν υπόψη» (άρθρο 5, παράγραφοι 2, 4 και 6), «οποιοδήποτε μέλος δύναται να εγείρει προσωρινά μέτρα», «τα μέλη επιδιώκουν» (άρθρο 5, παράγραφος 7).

95 — Διαβάζουμε: «τα μέλη εξισφαλίζουν», «τα μέλη λαμβάνουν υπόψη» ή ρηματική έκφραση ενέχει, κατά τη γνώμη μου, θέση προστακτικής.

96 — Το Δικαστήριο στην απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, υπόθεση C-277/94, Tallan-Mel, η οποία δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή, χωρίς να αργηθεί ότι η απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, περί της εφαρμογής των καθεστώτων καινοτομικής ασφαλισίας των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τορκούς εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους (ΕΕ 1983, C 110, σ. 60), δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη, απάντησε στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα ως εξής: «Καθόσον το Συμβούλιο δεν θεώρησε να απαιτείται συμπληρωματικά μέτρα για τη θέση σε εφαρμογή της αποφάσεως 3/80, τα άρθρα 12 και 13 της αποφάσεως αυτής δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα στο έδαφος των κρατών μελών και, συνεπώς, δεν μπορούν να συνεπάγονται το δικαίωμα των ιδιωτών να τα επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων». Βλ. επιπλέον και τις παλαιότερες αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1991, Kziber που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 93 (σκέψη 15) και της 30ης Σεπτεμβρίου 1987, υπόθεση 12/86, Demirel (Συλλογή 1987, σ. 3719, σκέψη 14).

97 — Η ιδέα που συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου είναι ότι για όσο χρόνο η Κοινότητα δεν προσβεί στη λήψη συναφών με τις υποχρεώσεις της από τη ΓΣΔΕ, αναγκαίων εκτελεστικών μέτρων, δεν θα μπορούσε να υποχρεωθεί δικαστικά προς τούτο από τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες. Θα μπορούσε επομένως να χρησιμοποιήσει τα μέσα που της προσέφερε η ΓΣΔΕ του 1947 και να διαπραγματευθεί μια λύση με το διγόμενο τρίτο μέρος. Αν όμως εκτελούσε την υποχρέωσή της, τότε ίδια βουλήθη να απαιτούσε αυτή τη δυνατότητα, και οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να επικαλεσθούν ενώπιον των δικαστηρίων την επίμαχη διάταξη. Παραδείγματος χάριν, στην υπόθεση 70/87, Fedini κατά Επιτροπής, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 89, το Δικαστήριο έκρινε (σκέψη 20) ότι η εκτίμηση ότι τις διατάξεις της ΓΣΔΕ χαρακτηρίζει μεγάλη ελαστικότητα «δεν εμποδίζει, πάντως, το Δικαστήριο να ερμηνεύει και να εφαρμόζει τους κανόνες της ΓΣΔΕ υπό το πρίσμα ορισμένης περικτώσεως, προκειμένου να εξεταστεί αν ορισμένες εμπορικές πρακτικές πρέπει να θεωρηθούν ασυμβατές προς τους κανόνες αυτούς». Και κατέληξε: «Οι διατάξεις της ΓΣΔΕ έχουν δικό τους περιορισμένο που πρέπει να συγκεκριμενοποιείται εκάστοτε διά της ερμηνευτικής οδού ενόψει της εφαρμογής τους». Σε αυτό το συμπέρασμα κατέληξε διότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2641/84 του Συμβουλίου, της 17ης Σεπτεμβρίου

122. Η ρητή αναφορά στα «διαθέσιμα επιστημονικά αποδεικτικά στοιχεία» (άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 3, της Συμφωνίας) και στους «σχετικούς οικονομικούς παράγοντες» (άρθρο 5, παράγραφος 3) νομίζω ότι δεν αρκεί για να δημιουργηθούν άμεσες υποχρεώσεις των μελών. Απαιτείται, επομένως, η λήψη περαιτέρω λεπτομερειοκότερων εκτελεστικών μέτρων. Το ίδιο πρόβλημα

1984, για την ενίσχυση της κοινής εμπορικής πολιτικής, ιδίως στον τομέα της άμυνας κατά των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών (ΕΕ 1984, L 252, σ. 1), παρείχε στους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες το δικαίωμα να επικαλούνται τις διατάξεις της ΓΣΔΕ στην καταγγελία που υποβάλλουν στην Επιτροπή, προκειμένου να αποδειχθεί ο αθέμιτος χαρακτήρας των εμπορικών πρακτικών, από τις οποίες όφειλαν να ζημιωνόνταν.

Στην υπόθεση C-69/89, Nakajima κατά Συμβουλίου, η οποία μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 89, σχετική με το κύρος του κανονισμού (ΕΟΚ) 2423/88 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 1988, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ 1988, L 209, σ. 1), το Δικαστήριο έκρινε ότι η δυνατότητα αμφισβήτησης, του κανονισμού αυτού λόγω αντιθέσεως προς τον κώδικα αντιντάμπινγκ που καταρτίστηκε το 1979 στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ με σκοπό τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου VI της εν λόγω ΓΣΔΕ, δεν προϋποθέτει ότι η εν λόγω συμφωνία επέταξε άμεσα αποτελέσματα. Η δυνατότητα αυτή υφίσταται επειδή η ΓΣΔΕ δεσμεύει την Κοινότητα και ότι γίνεται παγίως δεκτό ότι, θεσπίζοντας τον βαλλόμενο κανονισμό, η Κοινότητα αποσκοπούσε στην εκπλήρωση των διεθνών της υποχρεώσεων (πρβλ. τις σκέψεις 28 έως 31).

Τη νομολογική αυτή γραμμή ακολούθησε το Δικαστήριο και στην απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου, που μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51 (σκέψη 111).

98 — Η Επιτροπή παρατηρεί ότι υφίσταται διαφωνία της Κοινότητας με τους εμπορικούς της συναλλασσόμενους για το ερώτημα αν υπάρχουν «επαρκείς» επιστημονικές αποδείξεις για την απαγόρευση της χρήσης ορμονών στην κτηνοτροφία και το ζήτημα εκκρεμεί ενώπιον ειδικής ομάδας του ΠΟΕ στη Γενεύη.

ανακύπτει και στη διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 4, σύμφωνα με την οποία για τον καθορισμό του κατάλληλου επιπέδου υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, «τα μέλη λαμβάνουν υπόψη το στόχο ελαχιστοποίησης των αρνητικών επιπτώσεων στις συναλλαγές».

123. Η αναγκαιότητα λήψεως εκτελεστικών μέτρων ανακύπτει επίσης και στο άρθρο 5, παράγραφοι 6 και 7. Στην παράγραφο 6 γίνεται λόγος για μέτρα που λαμβάνουν τα μέλη προς επίτευξη του «κατάλληλου επιπέδου» υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, υπό τον όρο ότι τα μέτρα αυτού του είδους δεν είναι περισσότερο περιοριστικά για τις συναλλαγές από όσο απαιτείται για να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας και ότι λαμβάνεται υπόψη η τεχνική και η οικονομική σκοπιμότητα. Στην παράγραφο 7, τέλος, σχετικά με την ύπαρξη ή όχι επαρκών επιστημονικών στοιχείων με βάση τα οποία η αρμόδια κρατική αρχή μπορεί να εγκρίνει προσωρινά μέτρα υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας, ανακύπτει επίσης η ανάγκη λήψεως περαιτέρω εκτελεστικών μέτρων για τον προσδιορισμό αυτών των στοιχείων.

124. Εξάλλου ο άνευ αιρέσεων χαρακτήρας του συνόλου των διατάξεων της Συμφωνίας, αν υποθέσουμε ότι είναι όντως έτσι, τίθεται υπό αμφισβήτηση δεδομένου ότι παρέχεται η δυνατότητα στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (άρθρο 14) να αναβάλουν

την εφαρμογή των διατάξεων της Συμφωνίας για περίοδο πέντε ετών μετά την έναρξη της ισχύος της συμφωνίας για τον ΠΟΕ, ενώ σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες για 2 έτη. Επίσης εισάγεται ένα καθεστώς ειδικής και διακριτικής μεταχείρισης για τα προϊόντα τους (άρθρο 10).

125. Βεβαίως, στο άρθρο 13 καθιερώνεται η πλήρης ευθύνη των μελών για την τήρηση όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν. Σαφώς όμως συνάγεται ότι πρόκειται για τη διεθνή ευθύνη των μελών, ανεξάρτητα από το ποιός συγκεκριμένος φορέας (δημόσιος ή ιδιωτικός) είναι επιφορτισμένος με την εκτέλεση των κανόνων σχετικών με τη λήψη μέτρων υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας⁹⁹.

126. Εξάλλου από το άρθρο 14 της Συμφωνίας για τη γεωργία¹⁰⁰, τιτλοφορούμενο «Υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα»¹⁰¹, μπορεί να συναχθεί ότι τα μέλη θεωρούσαν ότι περαιτέρω εκτελεστικά

99 — Τούτο φαίνεται, σαφώς στο άρθρο XXIV, παράγραφος 12, όπως έχει σύμφωνα με το Μνημόνιο Συμφωνίας για την ερμηνεία του άρθρου XXIV της Γενικής Συμφωνίας Λασιμών και Εμπορίου του 1994 (ΕΕ 1994, L 336, σ. 16), όπου ορίζεται ότι:

«13. Κάθε μέλος φέρει την πλήρη ευθύνη στο πλαίσιο της GATT του 1994 για την τήρηση όλων των διατάξεων της GATT του 1994 και υποχρεούται να λαμβάνει εύλογα μέτρα, στο βαθμό που κάτι τέτοιο είναι δυνατό, ώστε να εξασφαλίζει την εφαρμογή τους εκ μέρους των περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων και αρχών στο έδαφός του».

100 — ΕΕ 1994, L 336, σ. 22.

101 — Το άρθρο 14 έχει ως εξής:

«Τα μέλη συμφωνούν να θέσουν σε ισχύ τη συμφωνία για την εφαρμογή υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων».

μέτρα ήταν αναγκαία για τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας ¹⁰².

θησαν μετά τη νέα ΓΣΔΕ του 1994 και τη Συμφωνία για τον ΠΟΕ, όπως τονίζει η Επιτροπή ¹⁰⁵.

127. Τέλος, νομίζω ότι υπό το πρίσμα της ανωτέρω αναλύσεως πρέπει να αξιολογηθεί η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 94/800 του Συμβουλίου, με την οποία εγκρίθηκαν οι συμφωνίες που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, όπου διευκρινίσθηκε «ότι εκ φύσεως δεν είναι δυνατή η άμεση επίκληση της συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και των παραρτημάτων της ενώπιον του Δικαστηρίου ή των δικαστηρίων των κρατών μελών». Θεωρώ ότι, εφόσον δεν υπάρχει αντίστοιχη διάταξη στο κείμενο της αποφάσεως 94/800 του Συμβουλίου, αυτή η αιτιολογική σκέψη από μόνη της δεν θα αρκούσε να αποκλείσει το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της Συμφωνίας. Γι' αυτό και η ανάλυση του γράμματος, της οικονομίας και του πνεύματος της Συμφωνίας και των Συμφωνιών γενικότερα που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης ήταν απαραίτητη. Η ύπαρξη δηλαδή αυτής της αιτιολογικής σκέψεως ¹⁰³ υποδηλώνει απλώς ότι οι σοβαροί λόγοι που οδήγησαν το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι κανένα άμεσο αποτέλεσμα δεν μπορούσε να αναγνωρωθεί στη ΓΣΔΕ του 1947 ¹⁰⁴ δεν ήρ-

128. Επομένως, συμπεραίνουμε ότι η Συμφωνία εισήγαγε μεν ένα νέο καθεστώς δεσμευτικό για τα μέλη που την υιοθέτησαν αλλά δεν έχει άμεσο αποτέλεσμα, δηλαδή τις διατάξεις της δεν μπορεί να επικαλεσθεί κάποιος διάδικος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

3. Το ασυμβίβαστο της αποφάσεως 95/119 και των άρθρων 2 και 5 της Συμφωνίας

129. Αν και καταλήξαμε ότι οι διατάξεις της Συμφωνίας δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα και οι διάδικοι δεν μπορούν να τις

102 — Σύμφωνα με την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της Συμφωνίας για τη γεωργία που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 100, τα μέλη είναι «αποφασισμένα (...) να έλθουν σε συμφωνία επί των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών θεμάτων».

103 — Πρβλ. την αυστηρή κριτική του Καθηγητή Paolo Mengozzi, στο άρθρο του, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση, κατά της εισδοχής της εν λόγω αιτιολογικής σκέψεως στην απόφαση 94/800 (σ. 168 και επ.), ο οποίος, εξάλλου, τάσσεται υπέρ της άμεσης εφαρμογής (ενοώντας το άμεσο αποτέλεσμα) των διατάξεων της νέας ΓΣΔΕ, θεωρώντας ότι στην αντίθετη περίπτωση θα κινδύνευε η ίδια η υπερωχή του κοινοτικού δικαίου στα εθνικά δίκαια (σ. 174).

104 — Βλ., ενδεικτικά, την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου (κυρίως σκέψεις 106 έως 108), η οποία ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 51.

105 — Επιπλέον, η Επιτροπή, για να αιτιολογήσει την ύπαρξη αυτής της αιτιολογικής σκέψεως στην απόφαση 94/800 προβάλλει ότι και άλλα συμβαλλόμενα μέλη (οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο Καναδάς) θεωρούσαν ότι η ΓΣΔΕ του 1994 δεν παράγει άμεσα αποτελέσματα. Επομένως, τούτο αιτιολογεί γιατί δεν θα πρέπει να παράγει παρόμοια αποτελέσματα ούτε για την Κοινότητα, ελλείψει αμοιβαϊότητας. Θεωρώ ότι το επιχείρημα αυτό προβάλλεται αλυσιτελώς για την εξέταση του ζητήματος αν παράγονται ή όχι άμεσα αποτελέσματα από τη Συμφωνία, διότι, δεν συνοδεύεται από σχετικά αποδεικτικά στοιχεία και, επιπλέον, όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο: «Κατά τους γενικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, τα μέρη οφείλουν να εκτελούν με καλή πίστη κάθε συμφωνία. Ενώ κάθε συμβαλλόμενο μέρος ευθύνεται για την πλήρη εκτέλεση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει, έχει απεναντίας την ευχέρεια να προσδιορίζει τα κατάλληλα νομικά μέσα για την επίτευξη του σκοπού αυτού στην έννομη τάξη του, εκτός αν η συμφωνία, ερμηνευόμενη εν όψει των αντικειμένων και του στόχου της, προσδιορίζει η ίδια τα μέσα αυτά. Με την τελευταία αυτή επιφύλαξη, αν τα δικαστήρια του ενός από τα μέρη κρίνουν ότι ορισμένες διατάξεις της συμφωνίας έχουν απ' ευθείας εφαρμογή, ενώ τα δικαστήρια του άλλου μέρους δεν δέχονται αυτή την απ' ευθείας εφαρμογή, το γεγονός αυτό δεν δύναται να συνιστά καθ' εαυτό έλλειψη αμοιβαϊότητας κατά την εκτέλεση της συμφωνίας» βλ. την απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, *Kupferberg*, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 80 (σκέψη 18).

επικαλεσθούν ενώπιον των δικαστηρίων, εντούτοις, για λόγους πληρότητας, σε περίπτωση που το Δικαστήριο απεφάσισε διαφορετικά και δεδομένης της παγίας νομολογίας του, σύμφωνα με την οποία η υπεροχή των διεθνών συνθηκών έναντι του παραγώγου κοινοτικού δικαίου απαιτεί η ερμηνεία των διατάξεων του τελευταίου «να συνάδει, κατά το μέτρο του δυνατού, προς τις συναπτόμενες από την Κοινότητα διεθνείς συμφωνίες»¹⁰⁶, θα εξετάσω, στη συνέχεια, κατά πόσον η απόφαση της Επιτροπής παραβιάζει τις διατάξεις των άρθρων 2 και 5 της Συμφωνίας.

130. Η Affish υποστηρίζει ότι καταρχάς η Επιτροπή παρεβίασε το άρθρο 5, παράγραφος 7, της Συμφωνίας, στο μέτρο που βασίσθηκε αποκλειστικά στην έκθεση των εμπειρογνομόνων και όχι και σε άλλες διαθέσιμες πληροφορίες, όπως, λόγου χάριν, τις εκθέσεις ελέγχου ήδη εισαχθέντων προϊόντων για κάποιο διάστημα, ούτε σε ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν προηγουμένως σε εργοστάσια όπου η Affish προμηθεύεται τα προϊόντα της, από τους οποίους προέκυπτε ότι δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα για τη δημόσια υγεία.

131. Επιπλέον, κατά την Affish, η Επιτροπή παρεβίασε το άρθρο 2, παράγραφος 3, της

Συμφωνίας, διότι το μέτρο που έλαβε η Επιτροπή επιφέρει αυθαίρετη ή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση μεταξύ των μελών στα οποία επικρατούν ταυτόσημες ή παρόμοιες συνθήκες, όπως και μεταξύ του εδάφους τους και άλλων μελών και εφαρμόστηκε κατά τρόπον που αποτελεί συγκαλυμμένο περιορισμό των διεθνών συναλλαγών.

132. Η Affish προβάλλει περαιτέρω ότι η Επιτροπή δεν τήρησε ούτε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 5, παράγραφοι 4 και 6, της Συμφωνίας, ώστε με το ληφθέν μέτρο να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στις συναλλαγές, και να μην είναι περισσότερο περιοριστικό από αυτό που είναι αναγκαίο για να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας.

133. Φρονώ ότι η επιχειρηματολογία της Affish δεν μπορεί να γίνει δεκτή διότι δεν συνοδεύεται από σχετικά αποδεικτικά στοιχεία.

134. Στην έκτη αιτιολογική σκέψη της Συμφωνίας, η επιτροπή του Κώδικα Τροφίμων και οι κατευθυντήριες αρχές και συστάσεις της παρατίθενται ως βάση των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων που μπορούν να λάβουν τα μέλη. Αυτό ακριβώς ορίζει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της Συμφωνίας. Όπως υποστηρίζει η Επιτροπή η δραστηριότητά της στηρίζεται και ασκείται σύμφωνα με αρχές και διαδικασίες

¹⁰⁶ — Βλ. την απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, Επιτροπή κατά Γερμανίας, που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 84 (σκέψη 52). Το Δικαστήριο, εξάλλου, στις αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 1995, υπόθεση C-70/94, Werner (Συλλογή 1995, σ. I-3189, σκέψη 23) και της 17ης Οκτωβρίου 1995, υπόθεση C-83/94, Leifer κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-3231, σκέψεις 23 και 24), ερμήνευσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2603/69 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1969, περί θεσπίσεως κοινού καθεστώτος εξαγωγών (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 101), υπό το πρίσμα διατάξεως του άρθρου XI της ΓΣΔΕ, «το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί επιρροή στην ερμηνεία κοινοτικής πράξεως ρυθμίζουσας το διεθνές εμπόριο».

που είναι διεθνώς αποδεκτές και δεν είναι ασύμβατες με τη Συμφωνία ¹⁰⁷.

της Συμφωνίας, έλαβε την επίμαχη απόφαση.

135. Στο άρθρο 5, παράγραφος 2, της Συμφωνίας, αναφέρεται ότι για την εκτίμηση των κινδύνων, τα μέλη λαμβάνουν υπόψη, μεταξύ άλλων τις σχετικές διαδικασίες και τις μεθόδους παραγωγής.

136. Η Επιτροπή τονίζει ότι οι διατάξεις της οδηγίας 91/493 ερεϊδονται στα πορίσματα και τις αρχές που έχει θέσει η επιτροπή του Κώδικα Τροφίμων, και είναι σύμφωνες με τις συστάσεις της και ότι ορθά δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη διενέργεια υγειονομικών ελέγχων κατά το στάδιο της παραγωγής, δηλαδή από την αλίευση των ιχθύων ως τη συσκευασία τους.

137. Δεδομένου ότι η ομάδα των εμπειρογνομόνων στην έκθεσή της (σημείο 3) απέδειξε την ανεπάρκεια του ελέγχου των ιαπωνικών αρχών στις εγκαταστάσεις που επισκέφθηκε, και τους σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία που εγκυμονούσαν οι συνθήκες παραγωγής και συσκευασίας των εν λόγω προϊόντων, νομίμως η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1,

138. Βεβαίως, ενόψει της αναλύσεως που προηγήθηκε, ιδίως για την ενδεχόμενη παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, το ληφθέν μέτρο, επειδή αποσκοπούσε στην προστασία της δημόσιας υγείας, δεν ήταν «περισσότερο περιοριστικό για τις συναλλαγές από όσο απαιτείται για να επιτευχθεί το κατάλληλο επίπεδο υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας αφού λάβουν υπόψη την τεχνική και οικονομική σκοπιμότητα», όπως επιτάσσει το άρθρο 5, παράγραφος 6, με τη διευκρινιστική του υποσημείωση.

139. Ανακεφαλαιώνοντας, επαναλαμβάνω ότι κατά την κείμενη κοινοτική νομοθεσία, η Επιτροπή οφείλει να στηρίζεται σε κανόνες ενιαίους σχετικά με τους υγειονομικούς όρους που πρέπει να πληρούν τα αλιευτικά προϊόντα κοινοτικής ή μη κοινοτικής προελεύσεως· η αρχή της ισοδυναμίας, που θέτει η οδηγία 91/493 στο άρθρο 10, νομίζω ότι το αποδεικνύει. Εξάλλου, δεδομένου ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε αξιόπιστα πορίσματα εμπειρογνομόνων και εξέδωσε την απόφασή της, θεωρώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός της Affish, ως αναπόδεικτος, ότι δηλαδή η Επιτροπή ενήργησε επιφέροντας «αυθαίρετη ή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση μεταξύ των μελών στα οποία επικρατούν ταυτόσημες ή παρόμοιες συνθήκες», και ότι το μέτρο που έλαβε αποτελεί «συγκεκριμένο περιορισμό των διεθνών συναλλα-

107 — Η Επιτροπή αναφέρει ότι η επιτροπή του Κώδικα Τροφίμων δημοσιεύει κώδικες πρακτικών οι οποίοι συνιστούν διεθνώς, κυρίως στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων. Επίσης, τονίζει ότι δύο βασικές αρχές που συνάγονται από τις κατά καιρούς συστάσεις της επιτροπής είναι η ανάλυση των ενδεχομένων κινδύνων για τη δημόσια υγεία που εμφανίζονται κατά το στάδιο της παραγωγής και ο έλεγχος των κρίσιμων σημείων του σταδίου παραγωγής.

γών», κατά τη διατύπωση του άρθρου 2, παράγραφος 3, της Συμφωνίας ¹⁰⁸.

αυτόν για τον οποίο χορηγήθηκε, δυνάμει του άρθρου 19, η σχετική αρμοδιότητα στην Επιτροπή.

Z — Κατάχρηση εξουσίας και διαδικασίας

1. Κατάχρηση εξουσίας

140. Το εθνικό δικαστήριο και η Affish θέτουν το ερώτημα μήπως οι εξουσίες που χορηγεί το άρθρο 19 της οδηγίας 90/675 στην Επιτροπή ασκήθηκαν ως μέσο πίεσεως έναντι τρίτων χωρών, με σκοπό να εντείνουν οι υγειονομικές υπηρεσίες την εποπτεία που ασκούν. Δηλαδή, μήπως δεν είχαν ως σκοπό την προστασία της υγείας του καταναλωτή αλλά αποτέλεσαν μέσο ασκήσεως εμπορικής πολιτικής, ώστε να υιοθετηθεί στην Ιαπωνία εναρμονισμένο σύστημα ελέγχου των αλιευτικών εγκαταστάσεων, ισοδύναμο με αυτό που ισχύει στην Κοινότητα.

141. Έτσι, τίθεται κατ' ουσίαν το ζήτημα αν η επίμαχη απόφαση της Επιτροπής δεν είναι έγκυρη λόγω καταχρήσεως εξουσίας, δηλαδή αν εξεδόθη για άλλο σκοπό από

142. Η Affish δεν προσεκόμισε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία απαιτούνται για τη θεμελίωση της καταχρήσεως εξουσίας, ώστε να φαίνεται «βάσει αντικειμενικών, προσφύρων και συγκλινουσών ενδείξεων» ότι το μέτρο της Επιτροπής έχει ληφθεί προς επίτευξη σκοπών άλλων από εκείνους για τους οποίους έχει προβλεφθεί ¹⁰⁹.

143. Επιπλέον, σύμφωνα με την πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως εξεταζόμενη στο σύνολό της, τα πραγματικά περιστατικά, όπως προκύπτουν από την έκθεση των εμπειρογνομόνων αποδεικνύουν ότι συνέτρεχε σοβαρός λόγος για τη λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, επειδή παρατηρήθηκαν σοβαρές ελλείψεις σε θέματα υγιεινής και ελέγχου των αλιευτικών εγκαταστάσεων. Γι' αυτό και η Επιτροπή, όταν εξέδωσε την απόφαση, έλαβε πρωτίτως υπόψη την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως άλλωστε υπεχρεούτο, σύμφωνα με την οδηγία 90/675 ¹¹⁰.

144. Κατά συνέπεια, αφού σκόπευε προφανώς στην προστασία της δημόσιας υγείας, η Επιτροπή δεν χρησιμοποίησε τις εξουσίες που της παρέχει το άρθρο 19 για σκοπό άλλο από εκείνο για τον οποίο της παραχωρήθηκαν. Επομένως, δεν υπήρξε κατάχρηση εξουσίας.

¹⁰⁸ — Η Επιτροπή επισμαίνει ότι η Ιαπωνία ουδέποτε έθεσε θέμα συμφωνίας της επίμαχης αποφάσεως 95/119 με τη Συμφωνία. Μάλιστα, μετά τις αρνητικές παρατηρήσεις της ομάδας των εμπειρογνομόνων και την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής, οι ιαπωνικές αρχές ανέστειλαν την έκδοση υγειονομικών πιστοποιητικών από τις αρχές Μαΐου 1995. Την 7η Αυγούστου 1995, ανακοίνωσαν στην Επιτροπή νέο κατάλογο δύο εγκεκριμένων εγκαταστάσεων. Την 7η Σεπτεμβρίου 1995, ανακοίνωσαν ότι ενέχριναν τέσσερις επιπλέον εγκαταστάσεις. Ξανάρχισαν δε να εκδίδουν υγειονομικά πιστοποιητικά μόνο για προϊόντα αλιείας προερχόμενα από αυτές τις εγκαταστάσεις.

¹⁰⁹ — Βλ. ενδεικτικά τις αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1990, υπόθεση C-323/88, *Sermes* (Σύλλογος 1990, σ. I-3027, σκέψη 33) και της 7ης Μαΐου 1991, *Nakajima* κατά Συμβουλίου, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 89 (σκέψη 134).

¹¹⁰ — Πρβλ. την παρόμοια συλλογιστική που ακολουθήσε το Δικαστήριο στην «υπόθεση των τρελών αελάδων» η οποία ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 52 (σκέψη 62).

2. Κατάχρηση διαδικασίας

145. Η Affish υποστηρίζει ότι η Επιτροπή ακολούθησε τη διαδικασία του άρθρου 11 της οδηγίας 91/493, και εξέδωσε την επίδικη πράξη, αποστέλλοντας στην Ιαπωνία την ομάδα των εμπειρογνομόνων. Η διαδικασία αυτή, κατά την Affish, είχε ως στόχο ως στόχο τον καθορισμό ιδιαίτερων όρων εισαγωγής και δεν θα μπορούσε να αποτελέσει βάση για την απαγόρευση των εισαγωγών δυνάμει του άρθρου 19 της οδηγίας 90/675. Έτσι, θέτει νομίζω το ζήτημα κατά πόσον συντρέχει κατάχρηση διαδικασίας που θα μπορούσε να οδηγήσει το Δικαστήριο στην αναγνώριση της ακυρότητας της αποφάσεως 95/119.

146. Η «κατάχρηση διαδικασίας», ως λόγος ακυρώσεως μιας πράξεως κοινοτικού οργά-

νου, αποτελεί ειδική κατηγορία του ευρύτερου λόγου «κατάχρηση εξουσίας»¹¹¹. Σημαίνει ότι το αρμόδιο όργανο, καταστρατηγώντας τις σχετικές διατάξεις που προσδιόριζαν την ακολουθητέα διαδικασία για τη λήψη συγκεκριμένης αποφάσεως, ακολούθησε άλλη διαδικασία, που προβλέπεται για διαφορετικό σκοπό, και εξέδωσε την πράξη¹¹².

147. Ο λόγος αυτός της Affish δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Η Επιτροπή στο πλαίσιο των εξουσιών που διαθέτει, δυνάμει του άρθρου 19, της οδηγίας 90/675, μπορεί να εκτιμήσει κατά πόσον συντρέχει σοβαρός λόγος υγιονομικού ελέγχου ή προστασίας της δημόσιας υγείας και να ενεργήσει αναλόγως, κάλλιστα δε μπορούσε να λάβει υπόψη της τα ανησυχητικά για τη δημόσια υγεία πορίσματα των εμπειρογνομόνων τους οποίους η ίδια απέστειλε.

VI — Πρόταση

148. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνω να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα που διατύπωσε το College van Beroep voor het bedrijfsleven η ακόλουθη απάντηση:

«Από την προηγηθείσα ανάλυση δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να θίξουν το κύρος της αποφάσεως 95/119/EK της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 1995, σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας που αφορούν τα αλιευτικά προϊόντα προέλευσης Ιαπωνίας.»

111 — Βλ. ενδεικτικά τις αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1958, υπόθεση 2/57, Compagnie des Hauts Fourneaux de Chasse κατά Ανάστατης Αρχής ΕΚΑΧ (Σύλλογος τόμος 1954-1964, σ. 231), και της 21ης Ιουνίου 1988, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/87, 52/87 και 57/87, ISA κατά Επιτροπής (Σύλλογος 1988, σ. 3305, σκέψη 19). Στην απόφαση της 15ης Ιουνίου 1993, υπόθεση C-225/91, Maura κατά Επιτροπής (Σύλλογος 1993, σ. I-3203, σκέψη 25) το Δικαστήριο ρητά αναφέρει ότι ελέγχει και την κατάχρηση διαδικασίας.

112 — Πρβλ. και την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1990, υπόθεση Fedesa κ.λπ., που ήδη μνημονεύθηκε στην υποσημείωση 45 (σκέψη 24), καθώς επίσης και τα σημεία 68 έως 70 των προτάσεών μου στην προαναφερθείσα στην υποσημείωση 39 υπόθεση C-122/94, Επιτροπή κατά Συμβουλίου.